

Werkingsverslag 2019

vbjk

Vernieuwing in de
Basisvoorzieningen
voor Jonge Kinderen

Werkingsverslag 2019

Woord vooraf

In dit jaarverslag maak je kennis met het werk van VBJK in 2019. Onze vier kerntaken staan centraal: (1) onderzoeken en innoveren in co-creatie, (2) internationaal uitwisselen en samenwerken, (3) beleid ondersteunen en (4) inspireren en sensibiliseren.

2019 was opnieuw een productief jaar. Wat waren inhoudelijke krachtlijnen?

De voorbije jaren voerden we intensief onderzoek naar **transities voor jonge kinderen**: hoe beleven kinderen en hun ouders transitiemomenten? Welk [beleid](#) en [praktijken](#) ondersteunen inclusieve transities? Bijzondere aandacht was er voor kinderen in een maatschappelijk kwetsbare positie. Het onderzoekswerk van de voorbije jaren, rendeerde ten volle in 2019. Zowel de kinderopvang- en de onderwijssector als [lokale besturen](#) en Huizen van het Kind doen beroep op de expertise van VBJK. Daarnaast konden we nieuwe projectfinanciering (InTrans-project) verwerven om de komende jaren verder in te zetten op materiaalontwikkeling, verspreiding van wetenschappelijke kennis en praktijkvoorbeelden en beleidsuitwisseling over inclusieve transities.

Het in 2018 gelanceerde [Be-REYN](#)-netwerk kwam in 2019 op volle snelheid. Door netwerking en ondersteuningsinitiatieven voor professionals, streven we met Be-REYN naar **inclusie van Roma en woonwagabewoners met jonge kinderen**. Met Kind en Gezin en het Minderhedenforum ontwikkelden we een sterke en inspirerende samenwerking. Deelnemers waarderen de Be-REYN-initiatieven sterk. Ze spelen in op een reële nood aan ondersteuning en verbinding. Professionals die zich inzetten voor Romafamilies en woonwagabewoners getuigen immers vaak over hun geïsoleerde positie. De dienstverlening naar deze groepen staat sterk onder druk en is doorheen de jaren afgebouwd. Jammer genoeg staat ook het voortbestaan van Be-REYN onder druk. De Open Society Foundation besloot in 2019 om het programma dat REYN-initiatieven in verschillende landen financiert, stop te zetten. Samen met de REYN-partners in Vlaanderen en Europa is de zoektocht naar nieuwe financiering gestart.

Een **geïntegreerde benadering van kinderen en gezinnen** was opnieuw een rode draad in tal van projecten. Geïntegreerd werken vraagt inspanningen op verschillende niveaus: het gaat zowel om de benadering van kinderen en ouders en de samenwerking tussen professionals in de dagelijkse praktijk, als om samenwerking tussen organisaties en in lokale netwerken. In verschillende projecten ontwikkelen we kennis en innoverende praktijken op deze verschillende niveaus en in verschillende contexten.

[VALUE](#) en [Educas](#) gaan beiden over een geïntegreerde benadering van zorg en leren ('Educare') in voorschoolse voorzieningen. VALUE focust hierbij op de samenwerking tussen verschillende professionals die met kleuters werken (kleuteronderwijzers, kinderbegeleiders, hulpleerkrachten, ...). Educas focust op de inrichting van de pedagogische ruimte, vertrekkende van een Educare-benadering.

In 2019 waren we nauw betrokken bij de ontwikkeling van de [KOALA](#)-werkingen in Vlaanderen. Ouders en hun jonge kinderen kunnen in een KOALA-werking terecht voor een geïntegreerd aanbod van ontmoeting, themagerichte groepsactiviteiten, taalstimulering en kinderopvang.

In een [podcast](#) in samenwerking met EXPOO deelden twee VBJK-medewerkers hun inzichten en ervaringen met geïntegreerd samenwerken tussen organisaties.

Verder finaliseerden we een [onderzoeksrapport](#) met casestudies van verschillende systemen van geïntegreerd werken in verschillende EU-landen en participeerden we aan [internationale uitwisseling](#) over dit thema.

VBJK heeft een traditie in onderzoek naar het perspectief van kinderen en ouders. In 2019 vertaalde zich dit onder meer in het [participatief onderzoek](#) naar de **ervaringen van kinderen en ouders met opvang en vrije tijd** in Brussel. Een boeiend onderzoek dat interessante inzichten biedt voor lokale besturen en samenwerkingsverbanden die naar aanleiding van het nieuwe decreet de organisatie van opvang en vrije tijd in hun gemeente of stad herdenken.

Veel leesplezier!

Sandra Van der Mespel
Directeur VBJK

Inhoudsopgave

1	Missie, visie en kerntaken	7
1.1	Onze missie.....	7
1.2	Onze visie.....	7
1.3	Kerntaken	9
	Onderzoeken en innoveren in co-creatie	9
	Internationaal uitwisselen en samenwerken	9
	Beleid ondersteunen.....	9
	Inspireren en sensibiliseren.....	10
2	Onderzoeken en innoveren in co-creatie	11
2.1	Vroege meertaligheid in de kinderjaren en kinderopvang	11
2.2	Educas: inrichting en het gebruik van ruimte in kinderopvang en kleuteronderwijs ...	11
2.3	Kindcentrum De Tandem: een geïntegreerde werking voor jonge kinderen.....	12
2.4	Buitenschoolse opvang en vrije tijd op maat van elk kind in Sluizeken-Tolhuis-Ham-Dok	12
2.5	Jobshadowing in de kinderopvang	13
2.6	SEED: reflecteren over welbevinden van jonge kinderen met behulp van Wanda	13
2.7	VALUE: de rol en positie van de kinderbegeleider in kleuteronderwijs	14
2.8	Evalueren van impact	14
2.9	Be-REYN	15
3	Internationaal uitwisselen.....	16
3.1	Increasing Accessibility of Integrated ECEC-services.....	16
3.2	ISSA	16
3.3	REYN	17
4	Beleid ondersteunen.....	18
4.1	Beleidsonderzoek.....	18
	NESET-Report: Role and place of ECEC in integrated working, benefitting vulnerable groups, such as Roma	18
	De overgang naar de kleuterschool voor kinderen uit gezinnen in armoede	18
	Nederlandstalige buitenschoolse opvang in Brussel. Kinderen en ouders over opvang en vrije tijd.	19
	START: beleidsaanbevelingen transitie en pedagogische continuïteit.....	19
	Beleidsaanbevelingen naar aanleiding van verkiezingen 2019	20
4.2	Ondersteunen implementatie nieuw beleid	21
	Pionieren in samenwerking: inclusieve kinderopvang en multifunctionele centra	21
	Expertise-uitwisseling tussen Centra Inclusieve Kinderopvang ondersteunen	21
	KOALA, Kind- en OuderActiviteiten voor Lokale Armoedebestrijding.....	22
	Ontwikkelen 'Actieplan toegankelijkheid en diversiteitsbeleid in de kinderopvang'	22
	Expertise-uitwisseling tussen de proeftuinen buurtgerichte netwerken	23
	Een warme en inclusieve overgang naar de kleuterschool – begeleidingstraject Aalst.....	23
4.3	Beleidsadviesraden en werkgroepen.....	24
5	Inspireren en sensibiliseren.....	25
5.1	Sociale en publieke media.....	25
	Website	25
	Facebook & Twitter	26

	Pers	26
	Research Gate	26
5.2	KIDDO, vakblad voor pedagogisch professionals	26
5.3	Boeken, rapporten en materialen.....	27
	Nieuwe Wanda-handleiding en toolbox.....	27
	MyRef: toolbox early childhood education and care for young refugee children	27
	Towards Integrated Early Childhood Systems. Building the Foundation.....	28
	Podcast geïntegreerd werken.....	28
	Podcast samenwerking met ouders.....	28
	Toolkit Professional Learning in Transition.....	28
	Casestudies warme en inclusieve transitie (Be, It, Sl, UK)	29
	Literature review on transitions across early childhood and compulsory school settings in Europe.....	29
	SEEDs of Change: Supporting social and emotional well-being of children in Early Childhood Education and Care (ECEC) through team reflection	29
	The meanings of space in ECEC centres: a literature review	29
	Beyond invisibility. Welcoming children and families with migrant and refugee background in ECEC settings - EECERJ Special Issue	30
	Ontsluiten en vertalen beeldmateriaal.....	30
5.4	Artikels en bijdragen in tijdschriften en boeken	30
5.5	Evenementen.....	31
	KIDDOdag 2019: De eerste keer	31
	Strengthening integration within early childhood systems – why and how?	31
	Symposium Transitions: making schools ready for young children and families	31
	Studiebezoek Italiaanse delegatie van lokale besturen en voorschoolse voorzieningen ..	32
	Bijdragen aan evenementen	32
6	Mensen.....	37
6.1	Team.....	37
6.2	Raad van Bestuur	38
7	Middelen	40

1 Missie, visie en kerntaken

Voor we ingaan op de realisaties van 2019, lichten we toe waar VBJK voor gaat en staat. Achtereenvolgens beschrijven we kort de missie, visie en vier kerntaken van de organisatie.

1.1 Onze missie

Onze missie zit in onze naam: Vernieuwing in de Basisvoorzieningen voor Jonge Kinderen.

- **Vernieuwing** staat voor voortdurend verder werken aan kwaliteit.
- Kwaliteitsvolle **Basisvoorzieningen** zijn plekken waar kinderen zich veilig en geborgen voelen, waar ze alle aspecten van hun identiteit kunnen ontwikkelen en de wereld kunnen ontdekken. In deze basisvoorzieningen zijn gezinnen welkom om samen met anderen aan hun verhaal te schrijven. Ze zijn deel van en gangmaker in de buurt en de ruimere samenleving. Daarom zijn basisvoorzieningen zulke belangrijke plekken. Ze ondersteunen de opvoeding thuis en hebben een grote rol in de ruimere samenleving.
- **Jonge Kinderen** zijn onze uiteindelijke doelgroep. In het werk met professionals staan kinderen (0 tot 12 jaar) en hun gezinnen steeds voorop voor VBJK. We zetten ons in voor elk kind.

Vernieuwing in de Basisvoorzieningen voor Jonge Kinderen realiseren we door:

- praktijk, beleid en onderzoek te verbinden,
- een scharnier te zijn tussen Vlaanderen en het internationale,
- als pionier beleid en praktijk te inspireren,
- vanuit een onafhankelijke positie,
- en in lijn met onze uitgangspunten en waarden:
 - Elk kind en zijn/haar gezin heeft recht op actieve participatie in kwaliteitsvolle basisvoorzieningen.
 - Basisvoorzieningen dragen bij aan een inclusieve en democratische samenleving.
 - We gaan voor doelstellingen op langere termijn.
 - We hanteren een participatieve benadering in onze projecten.
 - We zijn een betrouwbare en betrokken partner, maar ook een *critical friend*, zowel voor onszelf als voor de partners en voorzieningen waarmee we samenwerken.

1.2 Onze visie

VBJK gaat voor een inclusieve en democratische samenleving waarin mensen- en kinderrechten tellen en waarin er respectvol en duurzaam omgegaan wordt met elkaar en met de omgeving. Kwaliteitsvolle basisvoorzieningen voor jonge kinderen kunnen hierin een belangrijke rol spelen. *Early childhood development* wordt door tal van internationale organisaties zoals de Wereldbank, UNICEF, UNESCO en de Europese Unie gezien als een instrument om sociale ongelijkheid aan te pakken. Zij pleiten voor investeringen in basisvoorzieningen voor jonge kinderen van hoge kwaliteit die toegankelijk zijn voor kinderen in een maatschappelijk kwetsbare situatie.

Zo is *Early childhood development* expliciet opgenomen in de Sustainable Development Goals, die in 2015 werden aangenomen door de lidstaten van de Verenigde Naties:

Goal 4: Ensure inclusive and equitable quality education and promote lifelong learning opportunities for all.

Target 4.1 by 2030, ensure that all girls and boys have access to quality early childhood development, care and pre-primary education so that they are ready for primary education¹

Recent (22 mei 2019) keurde de Raad van Europa aanbevelingen goed inzake de uitbouw van kwaliteitsvolle voor- en vroegschoolse educatie en kinderopvang in de lidstaten². De aanbevelingen liggen in lijn met het *Quality framework for early childhood education and care* en bouwen voort op het 11^e beginsel van de Europese pijler van sociale rechten, met name 'Kinderen hebben recht op betaalbare en goede opvang en onderwijs voor jonge kinderen'³. De Raad van Europa beveelt de lidstaten aan om:

- alles in het werk te stellen om opvang en onderwijs voor jonge kinderen toegankelijk, betaalbaar en inclusief te maken;
- ondersteuning te bieden bij de professionalisering van personeelsleden;
- de ontwikkeling van curricula voor jonge kinderen te verbeteren teneinde in te spelen op de interesses van kinderen, hun welzijn te bevorderen en te voldoen aan de unieke behoeften en het potentieel van elk kind, met inbegrip van kinderen met specifieke zorgbehoeften of uit kwetsbare of kansarme milieus;
- een transparante en coherente monitoring en evaluatie van opvang en onderwijs voor jonge kinderen aan te moedigen, met het oog op de beleidsvorming en -toepassing;
- te streven naar afdoende financiering en een rechtskader voor opvang en onderwijs voor jonge kinderen.

De visie van VBJK sluit sterk aan bij de visie en doelstellingen vooropgesteld door deze internationale organisaties.

Via ons werk willen we ten eerste bijdragen aan **breed toegankelijke basisvoorzieningen** waar kinderen, gezinnen en buurt elkaar kunnen ontmoeten. Bijzondere aandacht schenken we aan de toegankelijkheid van basisvoorzieningen voor groepen die vandaag ondervertegenwoordigd zijn (denk aan bijvoorbeeld kinderen met een specifieke zorgbehoefte en hun gezin, jonge kinderen op de vlucht en Roma en woonwagenbewoners).

Ten tweede willen we bijdragen aan een **sterk pedagogisch project** voor jonge kinderen. Vanuit onze visie betekent dit dat basisvoorzieningen een holistische benadering hanteren waarin zorg, leren en spelen met elkaar verweven zijn en waarin zowel affectieve, morele als cognitieve aspecten worden aangesproken. Dit gebeurt in nauwe samenwerking en voortdurende dialoog met ouders. Bijzondere aandacht schenken we aan de afstemming tussen verschillende opvoedingsmilieus en het creëren van pedagogische continuïteit. Vandaag worden kinderen en gezinnen in Vlaanderen immers geconfronteerd met verschillende breuklijnen doorheen het traject voor de 0 tot 12 jaar:

- breuk thuis – kinderopvang baby's en peuters
- breuk thuis – kleuterschool

¹ United Nations (2015). Sustainable Development Goals. Geraadpleegd van <https://www.un.org/sustainabledevelopment/sustainable-development-goals/>

² European Council (2019). Aanbeveling van de raad van 22 mei 2019 betreffende stelsels voor kwaliteitsvolle voor- en vroegschoolse educatie en kinderopvang. Geraadpleegd van [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32019H0605\(01\)&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32019H0605(01)&from=EN)

³ European Council. (2017). Interinstitutional proclamation endorsing the European Pillar of Social Rights. Geraadpleegd van <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-13129-2017-INIT/en/pdf>

- breuk KO baby's en peuters – kleuterschool
- breuk school – buitenschoolse opvang

Ten derde zetten we in op **samenwerking en integratie**, waar kinderen en gezinnen beter van worden. Het bestrijden van kinderarmoede en sociale ongelijkheid vraagt immers een geïntegreerde benadering. Samenwerking tussen actoren uit verschillende sectoren (bijvoorbeeld cultuur, sport, sociale diensten, (preventieve) gezondheidszorg, gezinsondersteuning, kinderopvang, onderwijs ...) is nodig om tegemoet te komen aan de noden van (maatschappelijk kwetsbare) kinderen en gezinnen⁴.

Toegankelijkheid en kwaliteit vragen gekwalificeerde medewerkers die kunnen steunen op een sterke initiële opleiding en de kans hebben om zich (individueel en in teamverband) professioneel te ontwikkelen. Tegelijkertijd zijn ook de werkomstandigheden van cruciaal belang. Denk aan groepsgrootte, verloning en kindvrije uren waarin er tijd is voor observatie, reflectie, planning, teamwerk en samenwerking met ouders. Daarom hechten we tot slot in ons werk belang aan het **uitbouwen van een competent systeem** van opvang en onderwijs voor jonge kinderen.

1.3 Kerntaken

Onderzoeken en innoveren in co-creatie

VBJK verricht praktijkgericht onderzoek over actuele vragen uit de praktijk. Dit is steeds een samenspel tussen praktijk en onderzoek, met als doel het innoveren en verbeteren van de toegankelijkheid en kwaliteit van basisvoorzieningen voor jonge kinderen. Meer specifiek is VBJK gespecialiseerd in actie-onderzoek. In ons actie-onderzoek zijn onderzoek en actie nauw met elkaar verbonden. Samen met praktijkwerkers uit basisvoorzieningen onderzoeken we in co-creatie vragen, uitdagingen en ideeën van betrokkenen. Ook beleidsverantwoordelijken betrekken we van bij aanvang in dit onderzoeksproces. Hoe ervaren kinderen en ouders de onderzochte praktijk, is steeds een vast onderdeel van het onderzoeksproces. De verzamelde kennis koppelen we direct aan acties om de onderzochte praktijk te verbeteren, te vernieuwen of te veranderen. Deze acties geven opnieuw input voor kritische reflectie en verder onderzoek. De betrokken praktijkwerkers en onderzoekers evalueren samen het proces en resultaat van de acties en bepalen op basis hiervan vervolgacties. Dit onderzoeks- en actieproces documenteren we zorgvuldig. Op basis hiervan formuleren we aanbevelingen voor beleid en praktijk en ontwikkelen we materialen om te inspireren en te sensibiliseren.

Internationaal uitwisselen en samenwerken

VBJK vormt een scharnier tussen Vlaanderen en het internationale. We brengen Vlaamse beleids- en praktijkwerkers in contact met inspirerende praktijken uit het buitenland. Daarnaast maken we inspirerende praktijken en beleid uit Vlaanderen zichtbaar in het buitenland. Om dit te realiseren, gaan we allianties aan met internationale partners uit beleid, praktijk en onderzoek om onze ideeën en inzichten over kwaliteitsvolle en toegankelijk basisvoorzieningen te verspreiden, te verrijken en te bepleiten.

Beleid ondersteunen

VBJK situeert zich op het kruispunt van onderzoek, praktijk en beleid. Door onze samenwerking met lokale en internationale partners, houden we permanent voeling met noden en evoluties in praktijk en beleid. Daarnaast voeren we zelf beleidsonderzoek uit. Dit onderzoek richt zich in

⁴ Zie ook: General Secretariat of the Council (2018), Integrated early childhood development policies as a tool for reducing poverty and promoting social inclusion – Council Conclusions. Council of the European Union, Brussels.

eerste instantie op instanties die beleid voor gezinnen met jonge kinderen ontwikkelen, uitvoeren en evalueren. Welk beleid stimuleert en ondersteunt kwaliteitsvolle basisvoorzieningen voor jonge kinderen? En hoe werkt geïmplementeerd beleid concreet in de praktijk?

Dit vormt een goede vertrekbasis om mee te werken aan de vertaalslag van wetenschappelijke inzichten en inspirerende praktijken naar het beleid. Vanuit onze onafhankelijke positie, adviseren we beleid over de krijtlijnen en acties voor een toekomstgericht welzijns- en onderwijsbeleid met een focus op jonge kinderen en hun gezin(nen). We werken samen met beleidsactoren, om nieuw beleid te implementeren.

Inspireren en sensibiliseren

Omdat VBJK zich op het kruispunt van wetenschap, beleid en praktijk bevindt, is het goed geplaatst om de inzichten uit wetenschappelijke studies en beleidslijnen op een laagdrempelige manier te vertalen naar de werkvloer. Daarvoor heeft VBJK diverse kanalen:

- De website www.vbjk.be die alle informatie voor de lange duur bevat: de projecten, thema's, werkvelden, publicaties en evenementen van VBJK.
- De facebookpagina www.facebook.com/VBJKvzw die verschillende malen per week geüpdatet wordt met het laatste nieuws, tendensen en aanzetten tot reflectie en discussie.
- Het twitteraccount twitter.com/VBJKvzw dat op dit moment vooral gebruikt wordt om kort op de bal te spelen op evenementen en studiedagen.
- Het magazine KIDDO dat zes keer per jaar verschijnt en hét vakblad voor pedagogisch professionals in Vlaanderen en Nederland blijft. Dankzij een evenwichtig samengestelde redactieraad met diverse spelers in het landschap van de kinderopvang is de inhoud van het blad hoogkwalitatief en wordt die ook permanent gemonitord en indien nodig bijgestuurd.
- Diverse vormingsmaterialen die inzichten en inspirerende praktijken uit onze onderzoeksprojecten op een laagdrempelige manier vertalen voor gebruik in initiële opleiding en permanente vorming van medewerkers in basisvoorzieningen voor jonge kinderen.

Daarnaast wil VBJK de inzichten uit haar projecten ook verspreiden naar het bredere publiek. We maken hiervoor gebruik van ons netwerk bestaande uit nationale en regionale pers en verwante organisaties en publicaties die deels dezelfde doelgroep bedienen, zoals Kleutergewijs, Kleuters & ik en Klasse. We publiceren in binnen- en buitenlandse vaktijdschriften en leveren bijdragen aan Vlaamse en internationale conferenties. Op die manier wil VBJK ook meewegen op het maatschappelijke debat.

2 Onderzoeken en innoveren in co-creatie

2.1 Vroege meertaligheid in de kinderjaren en kinderopvang

Looptijd:	april 2018 - maart 2022
Projectmedewerkers:	Hester Hulpia & Brecht Peleman
Financiering:	FWO (Fond Wetenschappelijk Onderzoek)
Meer weten:	http://pro-mproject.be/

VBJK neemt als valorisatiepartner deel aan het Pro-M-project. Doel van dit project is het verhogen van de competenties van ECEC-professionals in het omgaan met meertaligheid. Dit gebeurt ten eerste door onderzoek te doen naar de overtuigingen, ervaringen, verwachtingen, praktijk en beleidskeuzes inzake meertaligheid vanuit het perspectief van de ECEC-professionals en vanuit het perspectief van meertalige gezinnen. Hiervoor werken KULeuven (hoofdpromotor Orhan Agirdag), UGent en VUB samen. Naast het onderzoekluik is er een valorisatieluik. In dit valorisatieluik lopen er drie professionaliseringstrajecten voor professionals die ouders ondersteunen (Pro_Dev: preventieve gezinsondersteuning zoals Huizen van het Kind, Kind en Gezin-medewerkers ...), medewerkers kinderopvang (Pro_MeMoQ), en bibliothecarissen (Pro_Bib). VBJK werkt aan een reflectie-instrument voor 0-3 professionals om hun kwaliteitsprocessen inzake vroege meertaligheid te monitoren en verbeteren. VBJK doet dit werk natuurlijk niet alleen, maar werkt samen met een:

- pioniersgroep bestaande uit professionals met een ondersteunende functie werkzaam in drie pilotregio's (Oostende, Antwerpen-Kiel en Heusden-Zolder);
- een werkgroep bestaande uit professionals met een ondersteunende functie werkzaam in Vlaanderen.

VBJK maakt ook deel uit van het Pro_M-teamoverleg, waar zowel de onderzoekers als de valorisatiepartners aan deelnemen.

2.2 Educas: inrichting en het gebruik van ruimte in kinderopvang en kleuteronderwijs

Looptijd:	december 2018 - juni 2021
Projectmedewerkers:	Nima Sharmahd & Caroline Boudry
Financiering:	Europese Commissie, Erasmus+ (Key Action 2)
Meer weten:	https://www.issa.nl/educas https://vbjk.be/nl/project/educas

De inrichting en het gebruik van de ruimte is een goede ingang om zowel in kinderopvang (zie dimensie 5 zelfevaluatie-instrument MeMoQ) als kleuteronderwijs in te zetten op het verbeteren van de pedagogische kwaliteit. Het gaat om vragen als: hoe de ruimte in kinderopvang en kleuteronderwijs maximaal inrichten en benutten? Hoe een ruimte creëren die ook afgestemd is op de zorgnoden van kinderen? Hoe zorg je ervoor dat een ruimte de diversiteit van de aanwezige kinderen en ouders reflecteert?

Bovenstaande vragen staan centraal in het EDUCAS-project, gecoördineerd door VBJK in samenwerking met lokale basisvoorzieningen (0-6 j) en met Europese partnerorganisaties. EDUCAS ontwikkelt een visie en methodieken om de inrichting en het gebruik van ruimte in kinderopvang en kleuteronderwijs te verbeteren binnen een Educare-benadering.

In 2019 voerden we volgende acties uit:

- Meewerken aan de internationale *literature review* van EDUCAS.
- Uitvoeren van een actieonderzoek in twee Vlaamse voorzieningen.

- Organiseren van de Vlaamse adviesgroep, waarin stakeholders uit kinderopvang en kleuteronderwijs het project mee opvolgen en mee nadenken over hoe de projectresultaten breder verspreid kunnen worden. 20 stakeholders namen deel aan de bijeenkomst van de adviesgroep in 2019.
- Voorbereiden van de eindproducten van het project (beleidsaanbevelingen en een trainingstoolkit).
- Mee organiseren van en deelnemen aan de eerste twee internationale uitwisselingsactiviteiten: juni 2019 in Italië; februari 2020 in België.

2.3 Kindcentrum De Tandem: een geïntegreerde werking voor jonge kinderen

Looptijd:	januari 2019 - december 2019
Projectmedewerkers:	Caroline Boudry
Financiering:	GO!

VBJK ondersteunt sinds 2017 de medewerkers van het kindcentrum De Tandem in de overstap van een kinderdagverblijf, basisschool en buitenschoolse opvang naar een kindcentrum. VBJK begeleidde intensief het professionele team van de groep kinderen tussen 0 en 4 jaar, met aandacht voor informeren en dissemineren van acties naar het gehele kindcentrum 0-12-jarigen. Dit gebeurde via teambegeleidingen en individuele coachingsmomenten van de kinderbegeleiders (inclusief buitenschoolse) en leerkrachten. In 2019 voerde De Tandem een herstructurering van de 0-4 werking door, gezien de geplande verbouwingen op zich laten wachten en de huidige infrastructuur niet voldoet aan de noden van een groep kinderen van 0 tot 4 jaar. De drie verticale groepen werden opgesplitst in twee groepen met kinderen van 0 tot 3 jaar en een groep met kinderen van 3 tot 4 jaar. Onder begeleiding van VBJK, zocht het team naar een goede methode om de transitie van de ene leefgroep naar de andere op het individuele kind en zijn gezin af te stemmen. Het team reflecteerde over de vertaling van een Educare-benadering naar de pedagogische praktijk. Daarnaast lag de klemtoon op het zichtbaar maken van de pedagogische visie voor ouders en collega's. Aan de hand van fotomateriaal expliciteerden de kinderbegeleiders en leerkrachten hun visie, missie en pedagogische opdracht. Op basis hiervan ontwikkelde het team affiches die ze in de onthaalruimte aan kinderen en ouders presenteren.

2.4 Buitenschoolse opvang en vrije tijd op maat van elk kind in Sluizeken-Tolhuis-Ham-Dok

Looptijd:	januari 2019 - december 2019
Projectmedewerkers:	Caroline Boudry & Liesbeth Lambert
Financiering:	Stad Gent

In opdracht van Stad Gent, Dienst Kinderopvang, stonden VBJK en Arteveldehogeschool in voor de procesmatige en onderzoeksmatige ondersteuning van de trekkers van het proefproject *Buitenschoolse opvang en vrije tijd op maat van elk kind in Sluizeken-Tolhuis-Ham (STH)*. Het proeftraject zelf heeft als doel om een vernieuwende praktijk te realiseren op vlak van de buitenschoolse opvang en vrije tijd op maat van elk kind in de wijk.

VBJK en Arteveldehogeschool ondersteunden de trekkers in het monitoren en analyseren van de acties in de proeftuin. Op basis van de informatie uit de monitoring en evaluatie, ondersteunden we de trekkers om een stevig projectplan voor de proeftuin uit te werken. VBJK

en Arteveldehogeschool stonden onder meer in voor de inhoudelijke voorbereiding van de werk- en overlegmomenten met de proeftuinleden en het uitwissel- en inspiratiemoment met alle betrokken opvang en vrijetijdsspelers in de wijk. Het onderzoeksrapport wordt gefinaliseerd in het voorjaar van 2020.

2.5 *Jobshadowing in de kinderopvang*

Looptijd:	januari 2019 - december 2020
Projectmedewerkers:	Veerle Vervaeke & Linds De Maere (VCOK)
Financiering:	ESF (Europees Sociaal fonds)
Meer weten:	https://vbjk.be/nl/projecten/joko-jobshadowing-in-de-kinderopvang

Jobshadowing is een methode om (1) medewerkers de kans te geven hun competenties via werkplekleren en praktijkgerichte methoden te versterken en (2) te leren van elkaar. In het JoKo-project testen VBJK (coördinator) en VCOK deze methode uit in de kinderopvang. Concreet krijgen medewerkers uit verschillende voorzieningen de kans om te gaan jobshadowen in een andere voorziening. Hun ervaringen nemen ze vervolgens mee naar hun eigen werkplek. Samen met hun team verkennen ze hoe ze hun individuele leerervaringen kunnen benutten om als team te leren en te sleutelen aan de (pedagogische) kwaliteit in de voorziening.

2019 stond in het teken van de voorbereiding en opstart van de jobshadowing. We ontwikkelden het concept en de aanpak van jobshadowing. Via een oproep, konden kinderopvangvoorzieningen zich kandidaat stellen om deel te nemen. De kandidaten ontvingen uitgebreide informatie over deelname aan het project. Op basis van een individueel gesprek met de kandidaten, werd in overleg bepaald of deelname aan de jobshadowing voor de voorziening opportuun was. De deelnemende voorzieningen bereidden vervolgens de jobshadowing voor: welke leervragen staan centraal? Wat zijn sterktes en aanwezige inspirerende praktijken? Hoe zullen we de jobshadowing benutten als een leerervaring voor het ganse team? Via twee bijeenkomsten van het leeruitwisselingsnetwerk maakten de deelnemende voorzieningen met elkaar kennis, werden voorzieningen met elkaar gematcht en werd de jobshadowing inhoudelijk en praktisch voorbereid.

Een stuurgroep met vertegenwoordigers uit de kinderopvangsector en vormings- en opleidingsvoorzieningen, ondersteunde dit proces. De stuurgroep gaf feedback op het voorbereidende werk en verspreidde de oproep tot deelname in de kinderopvangsector.

2.6 *SEED: reflecteren over welbevinden van jonge kinderen met behulp van Wanda*

Looptijd:	december 2017 - december 2019
Projectmedewerkers:	Nima Sharmahd & Chris de Kimpe
Financiering:	Europese Commissie, Erasmus+ (Key Action 2)
Meer weten:	https://vbjk.be/en/project/seed

Het SEED-project wil het sociaal-emotionele welbevinden en een gezonde ontwikkeling van jonge kinderen bevorderen. Bijzondere aandacht is er voor kinderen in maatschappelijk kwetsbare situaties. VBJK is partner in dit internationale project.

In de verschillende deelnemende landen (Nederland, Kroatië, Hongarije, Noorwegen en Letland) wordt een professionaliseringstraject georganiseerd voor professionals uit voorzieningen voor jonge kinderen (0-6 jaar) over het ondersteunen van sociaal-emotioneel

welbevinden. In dit traject wordt er gebruik gemaakt van de Wanda-methode. VBJK staat in voor het organiseren van een trainings- en intervisietraject voor de deelnemende voorzieningen (0-6 jaar) over teamreflectie via de Wanda-methode.

In 2019 lag de focus op online supervisiemomenten over het werken met de Wanda-methode. Daarnaast organiseerden we een driedaagse training in Gent. In de laatste fase van het project ontwikkelde VBJK, samen met projectcoördinator ICDI, *guidelines* voor coaches en trainers over hoe groepsreflectie professionals in ECEC kan ondersteunen bij het waarderen en versterken van het sociaal-emotionele welbevinden van kinderen.

(https://icdi.nl/media/uploads/downloads/seed-guidelines-full_1.pdf).

2.7 VALUE: de rol en positie van de kinderbegeleider in kleuteronderwijs

Looptijd:	januari 2018 - november 2020
Projectmedewerkers:	Sandra Van der Mespel, Hester Hulpia & Katrien Van Laere
Financiering:	Europese Commissie, Erasmus+ (Key Action 3)
Meer weten:	www.value-ecce.eu

Naast de leerkrachten, werken andere medewerkers in onze kleuterscholen die vaak een belangrijke zorgrol opnemen. Denk aan de kinderbegeleid(st)ers die in de kleuterklassen worden ingezet, maar ook medewerkers die instaan voor middagopvang, naschoolse opvang, enz. Uit eigen onderzoek weten we dat deze kinderbegeleiders vaak weinig betrokken zijn bij overleg en planning en weinig kansen hebben op professionele ontwikkeling. Daarnaast is de samenwerking tussen leerkrachten en kinderbegeleiders vaak beperkt. Dit belemmert een geïntegreerde benadering van zorg en leren. In het VALUE-project onderzoeken we hoe (1) de positie en rol van kinderbegeleiders in kleuterscholen en (2) de samenwerking tussen leerkrachten en kinderbegeleiders kan worden versterkt. VBJK is coördinator van het VALUE-project. Aan dit project nemen onderzoeksinstituten en opleidingsorganisaties uit Vlaanderen, Portugal, Slovenië en Denemarken deel. In Vlaanderen werken we samen met Erasmushogeschool en Karel de Grote Hogeschool.

In 2019 lag de focus op het verder uitvoeren van de teamontwikkelingstrajecten over 'samenwerken aan een zorgzame kleuterschool' in de twee pilotscholen in Brussel en Antwerpen. In het najaar werden de teamontwikkelingstrajecten geëvalueerd via focusgroep gesprekken met de medewerkers (leerkrachten, kinderbegeleider, hulpleerkrachten) van de betrokken kleuterscholen. We gingen ten slotte van start met de voorbereiding van de diverse eindpublicaties van het project: het casestudy rapport over de Vlaamse pilotscholen, de beleidsaanbevelingen en een handleiding voor leidinggevenden, trainers en coaches over samenwerken aan een zorgzame kleuterschool.

2.8 Evalueren van impact

Looptijd:	december 2017 - december 2020
Projectmedewerkers:	Hester Hulpia & Sandra Van der Mespel
Financiering:	Kind en Gezin en afdeling Welzijn en Samenleving van Departement Welzijn, Volksgezondheid en Gezin (WVG)
Meer weten:	https://vbjk.be/nl/projecten/impact-gezinsondersteuning

Begin 2017 kende Kind en Gezin en de afdeling Welzijn en Samenleving (WVG) subsidies toe aan zes projecten brede gezinsondersteuning in het kader van kinderarmoedebestrijding. VBJK kreeg de opdracht om de zes projecten en de twee administraties te ondersteunen in het zoeken naar hoe 'impact' van deze projecten kan worden gedocumenteerd en geëvalueerd. De

ondersteuning van de projecten gebeurde via een lerend netwerk en individuele gesprekken met de verschillende projecten. Samen met de projecten en de betrokken administraties werd een overkoepelend evaluatiekader ontwikkeld dat door de zes projecten werd gebruikt om hun 'impact' te evalueren. Daarnaast dacht VBJK samen met de twee administraties na over de subsidieoproep voor de mogelijke verlenging van de projecten.

2.9 Be-REYN

Looptijd:	januari 2017 - december 2020
Projectmedewerkers:	Liesbeth Lambert & Veerle Vervaet
Financiering:	Open Society Foundation
Meer weten:	https://vbjk.be/nl/projecten/be-reyn

Be-REYN (het Belgische Romani Early Years Network) is een netwerk van professionals die met Roma en woonwagenbewoners werken. Het netwerk organiseert initiatieven om professionals te ondersteunen en te verbinden in het realiseren van brede en toegankelijke gezinsondersteuning voor Romagezinnen en woonwagenbewoners. Daarnaast voert Be-REYN actie om het personeelsbestand in deze voorzieningen te diversifiëren. VBJK coördineert het netwerk en werkt hierin nauw samen met Kind en Gezin en het Minderhedenforum. In 2019 focuste Be-REYN op het ondersteunen van de uitbouw van lokale netwerken brede gezinsondersteuning voor woonwagenbewoners op de doortrekkersterreinen. In samenwerking met Kind en Gezin en het Minderhedenforum, startten we een coachingtraject op. Hieraan nemen medewerkers van gezinsorganisaties deel die op lokaal niveau de samenwerking met andere organisaties willen versterken. Doel is om op een meer integrale manier tegemoet te komen aan de noden van de gezinnen. Daarnaast focuste Be-REYN in 2019 op het ondersteunen van professionals uit de preventieve gezinsondersteuning in het realiseren van brede en toegankelijke gezinsondersteuning voor Romafamilies. Sinds 2019 organiseren we een lerend netwerk voor medewerkers van Kind en Gezin, werkzaam in regio's waar veel Romagezinnen verblijven. Thema's die aan bod kwamen, zijn: drempels voor en na de deur, het belang van outreachend werken en het uitbouwen van samenwerking met andere organisaties. Een rode draad doorheen de Be-REYN-activiteiten is het betrekken van vertegenwoordigers van de Roma- en woonwagenbewonersgemeenschap bij de verschillende activiteiten van Be-REYN.

3 Internationaal uitwisselen

Internationaal uitwisselen kwam reeds in heel wat van onze hierboven genoemde innovatieprojecten aan bod (zie bvb. EDUCAS, SEED en VALUE). Internationaal uitwisselen is immers een goede manier om innovatie aan te zwengelen. Over het muurtje kijken, helpt om eigen evidenties op vlak van zorg, opvang en onderwijs voor jonge kinderen en hun gezin in vraag te stellen. Vaak levert het nieuwe inzichten en ideeën op.

Hieronder benoemen we enkele acties waarin internationaal uitwisselen centraal staat.

3.1 *Increasing Accessibility of Integrated ECEC-services*

Looptijd:	december 2018 - november 2020
Projectmedewerkers:	Hester Hulpia
Financiering:	Europese Commissie, Erasmus+ (Key Action 2); partnerschapsakkoord (cofinanciering personeelsinzet)
Meer weten:	https://www.expoo.be/ias

VBJK participeert als partner aan het IAS-project. Dit is een internationaal uitwisselingsproject over de toegankelijkheid van geïntegreerde voorzieningen voor gezinnen met jonge kinderen. Het netwerk bestaat uit beleidsmedewerkers, praktijkwerkers en onderzoekers uit België, Polen, Finland, Slovenië en Noorwegen. Kind en Gezin coördineert het project. Verschillende thema's worden via uitwisseling onderzocht: Hoe professionals ondersteunen in het omgaan met diversiteit? Hoe een participatieve benadering realiseren? Hoe krijgt interprofessioneel samenwerken vorm? Wat zijn relevante indicatoren om toegankelijkheid van geïntegreerde voorzieningen te evalueren, rekening houdend met het perspectief van gezinnen?

In 2019 vonden twee studiebezoeken plaats waaraan telkens één VBJK-medewerker actief participeerde:

- 22-24 mei Torun, Polen met als kernthema 'The social work approach as a framework to empower families and the realization of social rights'.
- 9-11 oktober, Helsinki, Finland met als kernthema: 'Integrating social, health, and early childhood education services and NGO actors in order to respond to the needs of diverse families and children.'

Daarnaast organiseerden de projectpartners in 2019 focusgesprekken met ouders en praktijk, beleid en onderzoek. VBJK werkte hier, samen met Kind en Gezin, actief aan mee door mee na te denken over het opzet, de interviewleidraad en de rapportage.

3.2 *ISSA*

VBJK is actief lid van het ISSA-netwerk (International Step by Step Association) dat meer dan 90 leden telt in meer dan 40 landen, vooral in Europa en Centraal-Azië. Het netwerk ondersteunt ECEC-professionals en partners bij het uitbouwen van hoogwaardige voorschoolse voorzieningen, met een focus op inclusie. ISSA voorziet ieder jaar verschillende vormings- en uitwisselingsmomenten voor haar leden. In juni 2019 nam VBJK deel aan de jaarlijkse internationale *ISSA-Conferentie* in Leiden. In november 2019 nam VBJK deel aan de *ISSA Thematic Meeting* in Slovenië, gericht op gezinsbetrokkenheid in voorschoolse voorzieningen.

3.3 REYN

In het najaar kwamen 50 leden van de elf landen waar een REYN netwerk actief is (zie 2.9 Be-REYN) in Zagreb samen om na te denken over de toekomstige strategische prioriteiten voor het internationale REYN netwerk.

Het merendeel van de 50 aanwezige leden waren Roma professionals: ze deelden hun praktijkervaring en verduidelijkten wat het REYN netwerk voor hen zowel op persoonlijk als op professioneel vlak betekent. Ook Fatime Karamini, lid van Be-REYN en Kind en gezin medewerker, deelde haar ervaring in het panel: "Thanks to the Romani Early Years Network, I don't feel alone anymore", getuigde Fatime.

Meer lezen: <https://www.reyn.eu/an-event-for-roma-and-non-roma-professionals/>

4 Beleid ondersteunen

4.1 Beleidsonderzoek

NESET-Report: Role and place of ECEC in integrated working, benefitting vulnerable groups, such as Roma

Looptijd:	2018-2019
Projectmedewerkers:	Ankie Vandekerckhove & Hester Hulpia
Financiering:	Europese Commissie, NESET II

Begin 2019 finaliseerde VBJK, samen met PPMI en dr. Jana Huttova, een onderzoeksrapport over *Role and place of ECEC in integrated working, benefitting vulnerable groups, such as Roma*. In deze studie bouwen we verder op het [INTESYS-project](#). In het onderzoeksrapport worden casestudies uitgewerkt van verschillende systemen van geïntegreerd werken in verschillende EU-landen met elk een verschillende politieke context (zoals Newry in Northern Ireland; brugfigurenproject in Gent; Sprungbrettangebote in Berlijn; Sure start Children's House in Porcsalma, Hongarije, het Ready Set Go! Project in Roemenië en het municipal netwerk in Tundzha, Bulgarije). Ook worden er concrete beleidsaanbevelingen beschreven, en dit op vier niveaus:

- gedeelde visie vanuit de noden en behoeften van gezinnen;
- betrokkenheid van gezinnen en de buurt;
- een competent systeem met sterk leiderschap en reflectieve professionals;
- beleid en funding.

Het onderzoeksrapport is te raadplegen op: <https://nesetweb.eu/en/resources/library/the-role-and-place-of-ecec-in-integrated-working-benefitting-vulnerable-groups-such-as-roma/>

De overgang naar de kleuterschool voor kinderen uit gezinnen in armoede

Looptijd:	2016-2018
Projectmedewerkers:	Brecht Peleman
Financiering:	Fonds Wetenschappelijk Onderzoek

Een goede start op school betekent veel voor kinderen. Dit onderzoeksproject focuste op de eerste schoolervaringen van kinderen uit gezinnen in armoede. Via video-observatie werden acht kinderen in vier scholen in Vlaanderen en Brussel tien maanden lang gevolgd vanaf hun eerste schooldag.

Hoe verloopt de transitie van thuis of kinderopvang naar de kleuterschool bij hen? Welke leerkansen worden aan deze kinderen geboden? Welke niet? En wat leren we daaruit om reproductie van sociale ongelijkheid tegen te gaan?

Sinds 2006 kent Vlaanderen een kleuterparticipatiebeleid dat ouders wil stimuleren hun kinderen zo vroeg (vanaf 2^{1/2} jaar oud) en zo veel mogelijk te laten deelnemen aan het kleuteronderwijs. De nadruk ligt daarbij op Nederlandse taalontwikkeling en vroege leerkansen voor de jongste kleuters. Het onderzoek toont echter dat zinvolle leerkansen niet vanzelfsprekend gerealiseerd worden en niet op een gelijkwaardige manier voor alle kleuters. Hoe het Vlaamse kleuteronderwijssysteem georganiseerd is en hoe de instap in dat systeem vorm krijgt via homogene en grote instapklassen, heeft onbedoeld een invloed op leerkansen en ervaringen en de gelijke verdeling ervan en dat is vooral nadelig voor kinderen uit maatschappelijk kwetsbare situaties. De zorgnoden van de jongste kinderen worden niet altijd gezien, het taalaanbod is vooral sturend en minder taallerend, speeltijden en tussenmomenten

zijn tijden van spanning, eerder dan ontspanning en kleuters moeten veel wachten. Het [onderzoeksrapport](#) verscheen in 2019.

Nederlandstalige buitenschoolse opvang in Brussel. Kinderen en ouders over opvang en vrije tijd.

Looptijd:	2018-2019
Projectmedewerkers:	Caroline Boudry, Fien Lannoye (VCOK) & Sandra Van der Mespel
Financiering:	Vlaamse Gemeenschapscommissie

In opdracht van de Vlaamse Gemeenschapscommissie (VGC) voerde VBJK een participatief onderzoekstraject uit met kinderen, ouders en medewerkers in Initiatieven Buitenschoolse Opvang (IBO's) in Brussel. Het doel was, vertrekkende van het perspectief van kinderen, meer inzicht te krijgen in hoe kinderen de invulling van de buitenschoolse opvang ervaren en wat ze daarin belangrijk vinden. Het was niet alleen een onderzoek over kinderen, maar ook mét kinderen. In verschillende bijeenkomsten zochten we met een groep van acht kinderen naar vragen die kinderen belangrijk vonden om te stellen. De kinderen gingen ook zelf op onderzoek uit om ervaringen van andere kinderen te verzamelen. In een volgende stap verrijkten we de verzamelde data met het perspectief van ouders, IBO-medewerkers en enkele partnerorganisaties. Het samenbrengen van die perspectieven geeft inzicht in wat ouders, kinderen en medewerkers belangrijk vinden. Het illustreert tegelijk de ervaring die de VGC en andere initiatiefnemers hebben in het samen organiseren van buitenschoolse opvang in Brussel. Dat biedt interessante inzichten voor de toekomst van de buitenschoolse opvang in Brussel en Vlaanderen.

Eind 2019 legden we de laatste hand aan het onderzoeksrapport. Begin 2020 presenteren we in samenwerking met de VGC het onderzoeksrapport voor het Brusselse werkveld, waarna het rapport wordt gepubliceerd.

START: beleidsaanbevelingen transitie en pedagogische continuïteit

Looptijd:	2016 - 2019
Projectmedewerkers:	Katrien Van Laere & Caroline Boudry
Financiering:	Europese Commissie, Erasmus+ (Key Action 2)

VBJK participeerde als partner aan het internationale Erasmus+ START project (*A good start for all: Sustaining TrAnsitions across the Early Years*) over de transitie tussen thuis/kinderopvang en kleuteronderwijs en lager onderwijs. Aan dit project werkten onderzoeksinstituten en ECEC-voorzieningen uit Italië en het Verenigd Koninkrijk. Het project beoogde om warme en inclusieve transitie tussen thuisomgeving of kinderopvang naar het kleuteronderwijs voor een diversiteit aan kinderen te installeren via een samenwerking tussen verschillende betrokkenen (ouders, medewerkers scholen, kinderopvang en vierde-wereldbeweging). In Vlaanderen werkte VBJK samen met verschillende partnerorganisaties in Aalst: basisschool Sint-Maarteninstituut (afdeling Moorselbaan), de vierde-wereldgroep Mensen voor Mensen en groepsopvang voor baby's en peuters / buitenschoolse opvang 't Mezzennestje. Op basis van deze pilot en de pilots in andere landen hebben we zowel Europese als Vlaamse beleidsaanbevelingen ontwikkeld. De [Europese beleidsaanbevelingen](#) zijn een verdieping van het Europees kwaliteitskader ECEC en zijn voorgesteld op het slotevenement in aanwezigheid van Géraldine Libreau, verantwoordelijke ECEC van de Europese Commissie. De [Vlaamse beleidsaanbevelingen](#) zijn een verdere uitwerking van de visietekst en het actieplan van de interdepartementale werkgroep transitie.

De leden van deze werkgroep waren tevens aanwezig bij de lancering van de beleidsaanbevelingen op het slotevenement in Brussel. Deze beleidsaanbevelingen fungeren als verdere basis voor het VBJK-beleidswerk inzake pedagogische continuïteit.

Beleidsaanbevelingen naar aanleiding van verkiezingen 2019

Naar aanleiding van de lokale, Vlaamse, federale en Europese verkiezingen van 2019 hebben we drie artikels geschreven over het belang van investeren in kwalitatieve, toegankelijke basisvoorzieningen.

Op vraag van Samco schreven we in samenwerking met Prof. Michel Vandenbroeck een tienpuntenplan voor iedereen die betrokken is bij het opstellen van een beleidsplan voor de kinderopvang of voor het kleuteronderwijs. Op vele punten is Vlaanderen koploper, onder meer door het grote aantal kinderen dat bereikt wordt. Maar op een aantal punten is er ruimte voor verbetering. Wij lichten er tien stappen uit die van Vlaanderen een Europese topregio voor de voorschoolse voorzieningen kunnen maken.

Dit artikel is te raadplegen op <https://www.sampol.be/2019/05/hoe-we-koploper-in-voorschoolse-voorzieningen-woorden>

Op vraag van de VLOR schreven we in samenwerking met Prof. Michel Vandenbroeck een hoofdstuk in het boek *Spots op onderwijs*. Om het potentieel van de kleuterschool ten volle te benutten, is het noodzakelijk dat de historisch gegroeide constructiefouten van het kleuteronderwijs weggewerkt worden. Eén van die historische eigenschappen is de artificiële splitsing tussen opvang en onderwijs, met een arbitraire cesuur tussen 2^{1/2} en 3 jaar. Daarom vraagt de problematiek van de transities en de instap extra aandacht, net zoals een pedagogische benadering die inspeelt op wat kinderen hier en nu nodig hebben en hen naar hun zone van de naaste ontwikkeling brengt, zonder uitsluitend voor ogen te houden wat ze straks moeten worden. Dit vraagt een goede omkadering: beheersbare klassen; klassen waar kinderen ook over leeftijdsgroepen heen van elkaar kunnen leren; de meest bekwame professionals voor de jongste kinderen; een pedagogiek voor diversiteit met aandacht voor meertaligheid; een plek voor ouders in de klas; een holistische benadering van lichaam en geest als onlosmakelijk verbonden en warme overgangen doorheen de schooldag en tussen kinderopvang en kleuteronderwijs.

Zie: <https://www.vlor.be/bijdragen-spots-op-onderwijs>

Lokale besturen kunnen een cruciale rol spelen in het toegankelijk maken van basisvoorzieningen en in het ontwikkelen van een kwaliteitsaanpak die nog beter uitgaat van de stem van gezinnen in armoede zelf. Hun ervaringen kunnen helpen om – vaak onbedoelde – drempels in kleuteronderwijs en kinderopvang aan te pakken. Ook kunnen lokale besturen de expertise rond het werken met gezinnen in armoede in kinderopvang, welzijn en onderwijs meer en beter ontwikkelen door hen onderling beter te verbinden. VBJK schreef in opdracht van Politeia een artikel met een reflectiekader waar lokale besturen kunnen op inzetten.

Dit artikel is te bekijken op het digitaal platform Extenso voor lokale besturen of in het Handboek Lerende Gemeente (flankerend onderwijsbeleid): Van Laere, K., Vandekerckhove, A., & Lambert, L. (2019). Hoe voorschoolse voorzieningen onderwijsongelijkheid helpen doorbreken. Inspiratie voor lokale besturen in het werken met jonge kinderen en families in armoede. In J. Maes & F. Van Camp (Eds.), *(Om) armoede op school. Wegen voor een schoolbeleid*. (pp. 35-53). Uitgeverij Politeia: Brussel.

4.2 Ondersteunen implementatie nieuw beleid

Pionieren in samenwerking: inclusieve kinderopvang en multifunctionele centra

Looptijd:	januari 2019 - december 2020
Projectmedewerkers:	Veerle Vervaeke & Caroline Boudry
Financiering:	partnerschapsakkoord Kind en Gezin

In najaar 2018 lanceerde Kind en Gezin en VAPH een oproep naar lokale initiatieven waarin kinderopvang en multifunctionele centra (MFC) samen onderzoeken op welke manier er meer kinderen met hogere zorgnoden inclusief kunnen worden opgevangen. VBJK zette mee de schouders onder de ontwikkeling van een kader met prioritaire aandachtspunten voor een dergelijke intensieve samenwerking. Krijtlijnen in dit kader zijn: participatiekansen voor het kind, regierol van de ouders, in dialoog ondersteuning inzetten, focus op verkennen en innoveren en evenwaardig partnerschap in samenwerken. Dertien initiatieven werden geselecteerd. In januari 2019 gingen de geselecteerde initiatieven van start.

Omwille van het innovatieve karakter van de pionierstrajecten zet Kind en Gezin en het VAPH met ondersteuning van VBJK een uitwisselingstraject op. Met dit traject willen we het onderling leren faciliteren door ervaringen uit te wisselen en werkzame elementen en drempels in kaart te brengen. In 2020 organiseerden we een startmoment voor de lokale kinderopvanginitiatieven, MFC en betrokken CIK-coaches waarbij de pioniers met elkaars plannen kennis maakten. Verder organiseerden we twee uitwisselingsdagen waar de uitgeprobeerde praktijken en ervaringen gedeeld werden. Tijdens deze uitwisselingsdagen kwamen er getuigenissen vanuit interessante praktijken aan bod. Daarnaast werkten we aan de uitbouw van een goed georganiseerde samenwerking, vertrekkende van een gemeenschappelijk gedragen visie. Dit is een uitdaging, gezien de grote diversiteit binnen de pioniersgroepen.

Expertise-uitwisseling tussen Centra Inclusieve Kinderopvang ondersteunen

Looptijd:	doorlopend
Projectmedewerkers:	Veerle Vervaeke & Caroline Boudry
Financiering:	Partnerschapsakkoord Kind en Gezin

Vlaanderen telt momenteel zestien Centra Inclusieve Kinderopvang. Deze centra organiseren zelf inclusieve kinderopvang. Daarnaast coachen zij andere kinderopvanginitiatieven in hun regio die kinderen met een specifieke zorgbehoefte (willen) opvangen en met vragen zitten over het realiseren van een inclusieve werking.

Kind en Gezin en VBJK organiseerden in 2019 twee uitwisselingsdagen voor de zestien inclusiecoaches van de Centra Inclusieve Kinderopvang.

Op initiatief van Kind en Gezin werd in 2018 een onderzoek opgestart waarbij onder andere de pilootwerking van de CIK werd geëvalueerd. Via de beleving van ouders, toeleiders en kinderopvang werd gepeild of een CIK tegemoetkomt aan hun noden (toegankelijke kwaliteitsvolle opvang) en of de kinderopvanglocaties zich voldoende ondersteund weten.

Tijdens de terugkomdagen stond de vraag hoe inclusieve kinderopvang in Vlaanderen te realiseren, gebruik makend van de resultaten van deze omvangrijke analyse, centraal.

Daarnaast bleef er ruimte voor casusbespreking, methodiekuitwisseling en bespreking van de noden die de inclusiecoaches op de werkvloer ervaren.

KOALA, Kind- en OuderActiviteiten voor Lokale Armoedebestrijding

Looptijd:	2018 - 2028
Projectmedewerkers:	Veerle Vervaeke & Naomi Geens
Financiering:	Partnerschapsakkoord Kind en Gezin

In KOALA-werkingen worden ouders en kinderen samengebracht binnen een geïntegreerd aanbod van ontmoeting, themagerichte groepsactiviteiten, taalstimulering en kinderopvang. Tegelijk worden extra kinderopvangplaatsen voor kinderen die opgroeien in kansarmoede voorzien. In 2018 gingen de KOALA-projecten van start. VBJK werkt mee aan het begeleidingstraject georganiseerd door Kind en Gezin en de Koning Boudewijnstichting. De centrale doelstelling van het begeleidingstraject voor de KOALA's is tweeledig: het ontwikkelen van een veranderingstheorie met indicatoren op Vlaams en lokaal niveau én het vergroten van expertise over toegankelijkheid, kwaliteit en samenwerking. Hierbij wordt maximaal gebruik gemaakt van de aanwezige expertise binnen de KOALA's.

De bevraging in januari 2019 toonde dat de KOALA'S ondersteuning wensen bij het invullen van de rollen van agogisch en pedagogisch medewerker. Het gaat hier immers om nieuwe functies, speciaal voor KOALA in het leven geroepen. VBJK organiseerde in 2019 twee verdiepingsdagen voor deze specifieke KOALA-functies. De agogische en pedagogische medewerkers wisselden ervaringen uit over hoe zij deze functies invullen en inbedden in de KOALA-structuur. De KOALA-medewerkers gingen ook bij elkaar op bezoek. Op basis hiervan formuleerden ze experimentele acties die ze in de eigen KOALA-werking uitprobeerden. Daarnaast werkten we tijdens de verdiepingsdagen verder aan het scherpstellen van de kernprincipes van KOALA en de keuzes die de individuele KOALA's hierin maken.

Tenslotte werkten we mee aan de inspiratie- en werkdag voor alle KOALA-medewerkers over het werken met indicatoren op Vlaams en lokaal niveau in functie van evaluatie en monitoring.

Ontwikkelen 'Actieplan toegankelijkheid en diversiteitsbeleid in de kinderopvang'

Looptijd:	doorlopend
Projectmedewerkers:	Sandra Van der Mespel & Katrien Van Laere
Financiering:	Partnerschapsakkoord Kind en Gezin

De voorbije jaren werkten Kind en Gezin en VBJK nauw samen aan het realiseren van toegankelijke kinderopvang, onder meer via een intervisietraject waaraan sleutelfiguren van verschillende netwerken en koepelorganisaties deelnamen. Na jarenlange actie, was de tijd rijp om even stil te staan en in kaart te brengen waar de kinderopvangsector momenteel staat op vlak van toegankelijkheid en wat ondersteuningsnoden zijn. VBJK werkte mee aan deze analyse en ondersteunde Kind en Gezin bij de ontwikkeling van een 'Actieplan toegankelijkheid en diversiteitsbeleid in de kinderopvang'. We organiseerden verschillende bijeenkomsten waarop leden van de intervisiegroep en stuurgroep meedachten en input gaven voor de ontwikkeling van het actieplan. Doel van het actieplan is de kinderopvangsector ondersteunen bij het realiseren van hun opdrachten op vlak van toegankelijkheid en diversiteitsbeleid. Begin 2020 wordt het ontwerp van actieplan op diverse fora besproken en vervolgens gefinaliseerd.

Expertise-uitwisseling tussen de proeftuinen buurtgerichte netwerken

Looptijd:	mei 2019 - mei 2022
Projectmedewerkers:	Hester Hulpia
Financiering:	Partnerschapsakkoord Kind en Gezin

Kind en Gezin lanceerde in het najaar 2018 een oproep naar proeftuinen buurtgerichte netwerken voor kinderen (0 tot 12 jaar) en hun gezin. In totaal zijn er zes pilots:

- Beringen: buurt Beverlo
- Brugge: Zeebrugge
- Oostende: Vuurtorenwijk
- Geraardsbergen: Boerlarebuurt
- Sint-Niklaas: buurt in het centrum rond Landbouwerstraat (Gazometerwijk)
- Anderlecht: buurt Veeweide - Aurore en Kuregem

Deze proeftuinen gaan aan de slag met het referentiekader buurtgerichte netwerken. Het doel is om met de proeftuinen kennis te verzamelen over hoe buurtgerichte netwerken voor kinderen en gezinnen vorm krijgen in verschillende contexten en wat de werkzame elementen zijn. VBJK werkt mee aan het lerend netwerk van de proeftuinen, georganiseerd door Kind en Gezin. De rol van VBJK bestaat voornamelijk uit het inbrengen van expertise en *critical friend*, en dit vanuit de publicatie *Huis van het Kind In-Zicht* en de internationale projecten (zoals INTESYS, IAS, NESET II over *Integrated working*).

Een warme en inclusieve overgang naar de kleuterschool – begeleidingstraject Aalst

Looptijd:	januari 2019 - december 2020
Projectmedewerkers:	Katrien Van Laere
Financiering:	LOP Aalst, Stad Aalst

In opdracht van LOP Aalst en de kinderarmoedecoördinator van Stad Aalst, organiseert VBJK een begeleidingstraject over het realiseren van ouderbetrokkenheid in de overgang naar de kleuterschool. Meerdere scholen, één kinderdagverblijf en één buitenschoolse opvang nemen hieraan deel. Het begeleidingstraject omvat een kick-off, regelmatige intervisiebijeenkomsten en een afsluitende inspiratiedag voor alle scholen, kinderdagverblijven en welzijnsorganisaties in de stad Aalst. VBJK begeleidt het traject in samenwerking met Vierdewereldgroep Mensen voor Mensen uit Aalst.

Begin 2019 ging het begeleidingstraject van start met een kick-off dag, waar de deelnemers een onderdompeling kregen in wetenschappelijk onderzoek en praktijkvoorbeelden over ouderbetrokkenheid en transitie. Vervolgens voerden de deelnemende organisaties een eigen praktijkonderzoek uit naar de beleving en perceptie van ouders over de start in de kleuterschool. Een goede ouderbevraging is immers het startpunt om aan ouderbetrokkenheid te werken. Dit praktijkonderzoek gaf heel wat 'aha-ervaringen': "*Wij beseffen niet altijd wat voor een grote stap het voor sommige gezinnen is om naar school te komen.*"; "*Ik beseft nu pas dat het ook niet leuk is als ouder om je meteen te moeten blootgeven.*" Op basis van de resultaten ontwikkelden de deelnemers een eigen actieplan. Zo zetten heel wat deelnemende scholen in op wennen en het eerste onthaal in de school. Tijdens verschillende intervisiebijeenkomsten deelden en analyseerden de deelnemers hun ervaringen.

4.3 Beleidsadviesraden en werkgroepen

VBJK nam in 2019 deel aan volgende beleidsadviesraden en werkgroepen:

- **Stakeholdersoverleg MEMOQ**, ingericht door Kind en Gezin.
Deze werkgroep ondersteunt Kind en Gezin bij het ontwikkelen van acties om de kinderopvangsector te sensibiliseren en ondersteunen in het werken met het MEMOQ-kader en bijhorende instrumenten.
- **Platform 2024**, ingericht door Kind en Gezin.
Deze werkgroep met vertegenwoordigers uit de kinderopvang en opleidingen volgt de ontwikkelingen en acties op richting de vooropgestelde kwalificatiedoelstellingen voor de kinderopvang.
- **Overleg bacheloropleiding Pedagogie van het Jonge Kind**, ingericht door de Hogescholen die de PJK-opleiding aanbieden.
Platform waar de verschillende hogescholen uitwisselen over ontwikkelingen en uitdagingen in de opleiding. Waar nodig, worden er afspraken gemaakt over gezamenlijke acties.
- **Overleg opleiding Begeleider in de Kinderopvang**, ingericht door Centra voor Volwassenenonderwijs.
Platform waar de opleidingscoördinatoren van de opleiding Begeleider in de Kinderopvang uitwisselen over ontwikkelingen en uitdagingen in de opleiding, afstemmen over de inhoud en aanpak van de opleiding en gezamenlijke acties ontwikkelen.
- **Werkgroep kwalificerend traject op maat van gezinsopvang**, ingericht door Kind en Gezin.
Deze werkgroep met vertegenwoordigers uit de sector gezinsopvang en betrokken opleidingen volgt de ontwikkeling van een kwalificerend traject op maat van de gezinsopvang op. Meer specifiek focust de werkgroep op: de inzet van mentoren die onthaalouders ondersteunen in hun professionele ontwikkeling, de ontwikkeling van een EVC-traject voor Begeleider in de Kinderopvang en de afstemming tussen beiden.
- **Ambtelijke werkgroep 'Investeren in de omgeving van kinderen: transities'**, ingericht door de departementen onderwijs, welzijn, inburgering en armoedebestrijding.
Doel is een gezamenlijke visie ontwikkelen op de transitie tussen thuis, kinderopvang en de kleuterschool en acties formuleren over een warme transitie voor alle kinderen. VBJK is als externe consultant betrokken in dit proces.
- **Sectoroverleg Kind en Gezin**
Dit overlegorgaan brengt vertegenwoordigers uit de kinderopvang samen en informeert hen over ontwikkelingen relevant voor de kinderopvang.
- **Stuurgroep sociale functie**, ingericht door Kind en Gezin.
Deze stuurgroep met vertegenwoordigers van de kinderopvangsector en de doelgroepen bespreekt ontwikkelingen en knelpunten op vlak van de sociale functie in de kinderopvang.
- **Resonsansgroep inclusieve kinderopvang**, ingericht door Kind en Gezin.
Forum waar verschillende stakeholders betrokken bij inclusieve kinderopvang het inclusieve beleid van Kind en Gezin bespreken en opvolgen.
- **Review board project Ouderschap en Opvoedingsondersteuning**, ingericht door Kind en Gezin.
Groep van (externe) deskundigen die feedback formuleert op de nieuwe visietekst over ouderschap en opvoedingsondersteuning die momenteel in ontwikkeling is.

5 Inspireren en sensibiliseren

5.1 Sociale en publieke media

Website

De VBJK-website, die in 2017 volledig vernieuwd werd, telt nog steeds een groeiend aantal bezoekers. We spreken van een verdubbeling van het aantal bezoekers op jaarbasis in vergelijking met 2018 (van 17 528 naar 31 486 bezoekers -> zie verder voor meer gedetailleerde data).

Wouter Bulckaert en Mike De Cloedt verzorgen de input in overleg met de VBJK-teamleden en zorgen ervoor dat projecten, thema's, evenementen, werkvelden ... up-to-date blijven en aangevuld worden met recent verschenen rapporten, artikels, filmmateriaal ...

Het filmmateriaal van VBJK integreren we verder in de website op de projectpagina's of publicatiepagina's waar bezoekers kunnen doorklikken naar gratis videofragmenten die ze kunnen gebruiken in een teamoverleg, in lerende netwerken, vormingen en opleidingen. Voor een overzicht van ons beeldmateriaal kunnen medewerkers en verantwoordelijken uit het werkveld, studenten, docenten en iedereen die interesse heeft in het werken met jonge kinderen dus terecht op www.vimeo.com/vbjk. Het beeldmateriaal over kinderopvang, buitenschoolse opvang en opvoeding van kinderen van 0 tot 12 jaar kan er vrij bekeken worden.

Het **online videoarchief** werd in 2019 verder aangevuld en telt momenteel **100 digitale video's**. De jaarstatistieken tonen dat onze films in 2019 **in 79 landen werden afgespeeld**, met een totaal van **4 475 'plays'**, **1 054 'finishes'** en **19 792 'impressions'**. De meeste kijkers komen uit België, Nederland en Canada.

In 2019 raadpleegden **31 486 bezoekers** de website van VBJK, samen goed voor **133 292 paginaweergaven**, een verdubbeling ten opzichte van vorig jaar.

De meeste bezoekers komen uit Vlaanderen, uit de Verenigde Staten en uit Nederland, maar de website werd daarnaast ook geraadpleegd door bezoekers uit **meer dan 141 landen**.

Overzicht:

1 Algemene cijfers bezoekers

Bezoekers	31 486
Sessies	45 433
Paginaweergaven	133 292

2 Top 5 bezoekende landen

	Gebruikers
België	24 837 (77%)
Verenigde staten	2 097 (7%)
Nederland	1 764 (6%)
Filippijnen	516 (2%)
Frankrijk	234 (1%)

*OPM: - totaal aantal bezoekende landen: 141

- aantal landen met meer dan tien bezoekers per jaar: 58

3 Contactopnames

In 2019 ontvingen we via de VBJK-website:

- 158 inquiries (inlichtingen inwinnen via de contactpagina)
- 209 publication requests (grote stijging onder andere vanwege de vraag naar de publicatie Warm, welkom en wederkerig)
- 28 project requests

Facebook & Twitter

VBJK heeft een kanaal op Facebook (www.facebook.com/VBJKvzw) en op Twitter (www.twitter.com/VBJKvzw). Communicatieverantwoordelijke Wouter Bulckaert onderhoudt die kanalen, met steeds meer eigen inbreng en suggesties en links die collega's doorgeven, en door op structurele basis posts te volgen van prioritaire partners. **De VBJK facebookpagina heeft eind 2019 1076 volgers** (tegenover 915 in 2017, dat is + 16%). **Op Twitter heeft VBJK eind 2019 370 volgers** (tegenover 321 in 2017, dat is + 15%), onder hen enkele *influencers* die onze berichten regelmatig retweeten. Via facebookberichten willen we onze inhoud dicht bij het werkveld brengen; via twitter willen we, nationaal en internationaal, de relevante beleidsmakers, onderzoekers en actors of change bereiken. In het najaar hebben we extra ingezet op het Facebookkanaal, wat zich vertaalde in een groter bereik van de doelgroep, hogere waardering en berichten die vaak erg veel werden gedeeld.

Pers

VBJK heeft ook in 2019 verder werk gemaakt aan versterkte relaties met pers en publieke media. Dat heeft geleid tot een corpus van perscontacten en vaste aanspreekpunten bij de mainstreammedia (o.a. De Standaard, De Morgen, Het Nieuwsblad, De Tijd en vrt), en bij de gespecialiseerde pers (o.a. Klasse, Sociaal. Net). We leggen ook dossiers aan (o.a. over zindelijkheid) om inhoudelijk te kunnen reageren wanneer onze thema's in de actualiteit komen en om proactief eigen onderzoekresultaten en nieuwe relevante inzichten onder de aandacht te brengen. Dat leidde o.a. tot verschillende stukken over het onderzoek van VBJK-medewerker Brecht Peleman over de ongelijkheid die al start in de kleuterklas, een groot stuk in Knack Magazine over gemiste kansen in de kinderopvang, waarin zowel directeur Sandra Van der Mespel als Michel Vandenbroeck aan het woord kwamen als expert, en een stuk over de constructiefouten in ons kleuteronderwijs op knack.be.

Research Gate

VBJK-medewerkers stellen wetenschappelijke artikels, al dan niet geschreven in samenwerking met andere onderzoekers, ter beschikking via het platform Research Gate. Op deze manier wordt de knowhow, zowel nationaal als internationaal, verspreid. In tegenstelling tot downloads op onze eigen website verleent Research Gate zich ertoe om auteursrechtelijk beschermde artikels toch te verspreiden onder professionelen. De door onze experts geüploadde artikels werden ondertussen **1934 keer geciteerd** en **46 345 keer gelezen**. We tellen momenteel **205 research items** die door onze experts werden geüpload op Research Gate.

5.2 KIDDO, vakblad voor pedagogisch professionals

KIDDO is hét vakblad voor pedagogisch professionals. Het tijdschrift wordt gemaakt in samenwerking met Uitgeverij SWP. VBJK verzorgt het Vlaamse luik van het blad. KIDDO is er voor medewerkers van de gezins- en groepsopvang van baby's en peuters, voor de medewerkers van de opvang van schoolgaande kinderen, medewerkers van de preventieve

gezinsondersteuning en medewerkers die inzetten op de transitie naar het kleuteronderwijs. Ook studenten en docenten vinden in elke uitgave een mix van artikels met aandacht voor pedagogiek en praktijk. Via verhelderende en verdiepende reportages en interviews wil KIDDO inspirerende praktijken zichtbaar maken voor iedereen die werkt met jonge kinderen. In 2019 publiceerde KIDDO zes reguliere nummers van 40 pagina's met daarin ook eigen bijdrages over warme transities, hechting, inclusieve kinderopvang, kinderrechten en de Lokale Loketten. Daarnaast verscheen er ook een special rond cultuur bij jonge kinderen, met een extra oplage voor en afname door Kind en Gezin en Departement Cultuur, Jeugd en Media. Artikels in KIDDO worden mee gestuurd door een redactieraad. Die is nog evenwichtig samengesteld uit vertegenwoordigers van de verschillende domeinen waarin VBJK actief is, en telt leden van Kind en Gezin, Ferm, EXPOO, Arteveldehogeschool, Karel de Grote-Hogeschool, VVSG, VCOK en DiKo Stad Gent.

In 2019 telden we ongeveer 2.700 KIDDO-abonnementen: 1.400 in Vlaanderen en 1.300 in Nederland.

5.3 Boeken, rapporten en materialen

Nieuwe Wanda-handleiding en toolbox

Samen met Arteveldehogeschool maakte VBJK een herwerkte versie van de Wanda-handleiding en toolbox. Deze nieuwe handleiding is een herwerking van de handleidingen ontwikkeld in het eerste Vlaamse en Brusselse Wanda-project in 2011 en het tweede internationaal project, *When Wanda meets ISSA*.

De nieuwe handleiding richt zich niet enkel op kinderopvang maar op alle basisvoorzieningen voor jonge kinderen en hun gezin: kleuterscholen, kinderdagverblijven en gezinsondersteunende diensten in Vlaanderen, Brussel of Nederland. Wanda is een intervisiemethodiek om professionele praktijken in team te bespreken en te analyseren. Het draagt bij aan de ontwikkeling van een pedagogische praktijk rekening houdend met de diversiteit tussen kinderen, ouders en gemeenschappen. De nieuwe handleiding besteedt uitgebreider aandacht aan het traject dat een team met behulp van de Wanda-methodiek doorloopt.

Deze handleiding is in de eerste plaats bedoeld voor professionals die instaan voor pedagogische begeleiding in scholenteams, kinderopvangteams en teams preventieve gezinsondersteuning (Huizen van het Kind, inloopteams, consultatiebureaus, buurtwerking ...). Denk bijvoorbeeld aan directie, zorgcoördinatoren, brugfiguren, teamleiders, (interne of externe) pedagogisch begeleiders, coaches of andere vormingswerkers die de rol van Wanda-analysebegeleider kunnen opnemen. Ook docenten en stagebegeleiders van toekomstige professionals-in-opleiding kunnen de handleiding gebruiken.

De bijhorende toolbox bevat specifieke materialen zoals proceskaarten voor analysebegeleiders, perspectief brillen, posters ...

Voor meer info, zie www.wanda.community.

MyRef: toolbox early childhood education and care for young refugee children

In samenwerking met onderzoekscentra uit Nederland, het Verenigd Koninkrijk, Noorwegen en Vlaanderen deden we onderzoek naar de toegankelijkheid van voorschoolse voorzieningen voor vluchtelingenkinderen. We brachten de huidige stand van zaken in de betrokken landen in kaart: op welke ondersteuning kunnen vluchtelingenkinderen en hun gezin rekenen? In welke mate komt dit tegemoet aan de noden van deze kinderen? En welke inspirerende praktijken bestaan er? Op basis van de verzamelde gegevens en inzichten werden materialen ontwikkeld

voor (medewerkers van) basisvoorzieningen voor jonge kinderen die (willen) werken met vluchtelingenkinderen. De toolbox bevat een lijst van kwaliteitsindicatoren en casebeschrijvingen met bijhorende reflectievragen. Kindercentra kunnen deze materialen gebruiken om de kwaliteit en toegankelijkheid van hun werking, met bijzondere aandacht voor de noden van vluchtelingenkinderen, te evalueren en te verbeteren. Deze materialen zijn ook bruikbaar in opleiding en bijscholing van medewerkers van basisvoorzieningen voor jonge kinderen.

Download de materialen via <https://sardes.nl/myref>.

Towards Integrated Early Childhood Systems. Building the Foundation.

De toolkit *Towards Integrated Early Childhood Systems. Building the Foundation* is het resultaat van het INTESYS-project. De toolkit is gebaseerd op de ervaringen van organisaties in vier landen (Portugal, Italië, Slovenië en België) met geïntegreerd werken voor gezinnen met jonge kinderen. De toolkit gaat in op het wat en waarom van geïntegreerd werken. Het biedt een referentiekader voor de integratie van basisvoorzieningen. Dit biedt houvast voor het uitbouwen en evalueren van geïntegreerd werken in de praktijk. Daarnaast bevat de toolkit concrete tools om bijvoorbeeld met partners gedeelde visie te ontwikkelen, noden in kaart te brengen, acties te formuleren, enz.

Je kan de toolkit downloaden via: <http://www.europe-kbf.eu/en/projects/early-childhood/intesys/toolkit>. Deze toolkit is ook vertaald in het Nederlands.

Podcast geïntegreerd werken

In deze podcast vertellen twee VBJK-medewerkers – Hester Hulpia en Liesbeth Lambert – over de meerwaarde van geïntegreerd samenwerken voor gezinnen. De podcast werd gerealiseerd in samenwerking met EXPOO en maakt deel uit van een podcastreeks over de Huizen van het Kind.

De podcast is te beluisteren via <http://expoo.be/podcast-hester-hulpia-en-liesbeth-lambert>.

Podcast samenwerking met ouders

In deze podcast vertelt Katrien Van Laere over het belang van een wederkerige relatie tussen leerkrachten en ouders. Ze deelt haar onderzoeksresultaten en ervaringen hoe scholen werken aan een verbindende samenwerking met ouders. De podcast werd gerealiseerd in samenwerking met het digitaal kenniscentrum van Potential.

De podcast is te beluisteren via:

<https://kenniscentrumpotential.be/kenniscentrum/detail/samenwerking-met-ouders-moet-dat-nu-echt>.

Toolkit Professional Learning in Transition

De toolkit *Professional Learning in Transition* beschrijft de tools, methodes en praktijken gebruikt in vier innoverende pilots in België (Aalst), Slovenië, het Verenigd Koninkrijk en Italië om de transitie tussen thuis/kinderopvang en kleuteronderwijs en kleuteronderwijs en lager onderwijs te verbeteren. Het biedt inspiratie voor leidinggevenden, trainers en coaches om ouderbetrokkenheid in transitie momenten te verbeteren.

De toolkit werd gerealiseerd in het kader van het START-project (*A good start for all: Sustaining TrAnsititions across the Early Years*, Erasmus+).

Te raadplegen via: https://vbjk.be/files/attachments/.1100/07_START_TrainingToolkit.pdf.

Case studies warme en inclusieve transitie (Be, It, Sl, UK)

Vier casestudies beschrijven het proces en de resultaten van actie-onderzoek naar de transitie tussen thuis/kinderopvang en kleuteronderwijs en kleuteronderwijs en lager onderwijs in voorschoolse voorzieningen in België (Aalst), Slovenië, UK en Italië. Elke casestudie beschrijft de nationale context, de probleemanalyse, het verloop en de resultaten van het actie-onderzoek in het betreffende land. De stem van kinderen, ouders en professionals staan centraal in de verschillende casestudies.

De casestudies werden gerealiseerd in het kader van het START-project (*A good start for all: Sustaining TrAnsitions across the Early Years*, Erasmus+).

Te raadplegen via:

- https://vbjk.be/files/attachments/.1097/04_START_Case_Study_Belgium.pdf;
- https://vbjk.be/files/attachments/.1095/02_START_Case_Study_Slovenia.pdf;
- https://vbjk.be/files/attachments/.1096/03_START_Case_Study_United_Kingdom.pdf;
- https://vbjk.be/files/attachments/.1098/05_START_Case_Study_Italy.pdf.

Literature review on transitions across early childhood and compulsory school settings in Europe.

Dit rapport beschrijft de resultaten van een literatuuronderzoek naar de transitie tussen thuis/kinderopvang en kleuteronderwijs en kleuteronderwijs en lager onderwijs. Hierbij werd gebruik gemaakt van onderzoekpublicaties uit verschillende taalgebieden, m.n. Nederlands, Italiaans, Sloveens en Engels.

Het literatuuronderzoek werd gerealiseerd in het kader van het START-project (*A good start for all: Sustaining TrAnsitions across the Early Years*, Erasmus+).

Te raadplegen via:

https://vbjk.be/files/attachments/.1094/01_START_Literature_Review_on_Transitions_across_Early_Childhood_and_Compulsory_School_Settings_in_Europe.pdf.

SEEDs of Change: Supporting social and emotional well-being of children in Early Childhood Education and Care (ECEC) through team reflection

Deze publicatie richt zich tot coaches en trainers die via groepsreflectie professionals in ECEC willen ondersteunen bij het waarderen en versterken van het sociaal-emotionele welbevinden van kinderen. De publicatie is het resultaat van het SEED-project (Erasmus+) over het versterken van het socio-emotionele welbevinden van jonge kinderen.

Vier 'SEED-principes' van sociaal en emotioneel welbevinden en begeleidende reflectievragen komen aan bod. Het beschrijft kort hoe de Wanda-methode kan ingezet worden om in groep te reflecteren over sociaal-emotioneel welbevinden en welke succesfactoren teamreflectie mogelijk maken.

Te raadplegen via: https://icdi.nl/media/uploads/downloads/seed-guidelines-full_1.pdf.

The meanings of space in ECEC centres: a literature review

Dit rapport beschrijft de resultaten van een literatuuronderzoek naar de ruimte als derde pedagoog in ECEC: wat is de impact en betekenis van de inrichting en het gebruik van de ruimte in voorzieningen voor kinderen tussen 0 en 6 jaar? Hierbij werd gebruik gemaakt van onderzoekpublicaties uit verschillende taalgebieden, m.n. Engels, Nederlands, Italiaans en Litouws.

Het literatuuronderzoek werd gerealiseerd in het kader van het EDUCAS-project (zie ook 2.3).

Te raadplegen via: <https://www.issa.nl/educas>.

Beyond invisibility. Welcoming children and families with migrant and refugee background in ECEC settings - EECERJ Special Issue

Deze speciale uitgave van EECERJ (European Early Childhood Education Research Journal) werd in 2019 voorbereid en in januari 2020 gepubliceerd. De speciale uitgave bevat tien artikels over internationale onderzoeken naar de relatie tussen ECEC-voorzieningen en kinderen en gezinnen in een maatschappelijk kwetsbare situatie. Bijzondere aandacht wordt besteed aan gezinnen met een migratieachtergrond en gezinnen op de vlucht. Nima Sharmahd stond samen met Chiara Bove in voor de eindredactie van de publicatie. Daarnaast schreven verschillende VBJK-teamleden een bijdrage voor deze special issue.

Meer info, zie <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/1350293X.2020.1707940>.

Ontsluiten en vertalen beeldmateriaal

In 2019 werkten verschillende CVO's aan de ontwikkeling van een EVC-procedure met het oog op het behalen van het kwalificatiebewijs Begeleider in de Kinderopvang. VBJK stelde beeldmateriaal (onder andere *De Warme Professional*, *Knopjesman*, *Wiegelied voor Hamza*, *Childcare Stories*, *Het verhaal van taal* ...) ter beschikking voor gebruik in de EVC-procedure.

Daarnaast ondertitelde de Trust for Social Achievement Foundation uit Bulgarije, in overleg met VBJK, drie films in het Bulgaars: *Wiegenlied voor Hamza*, *Childcare Stories* en *Het verhaal van taal*. Het materiaal wordt door hen gebruikt in training over het [European Quality Framework on ECEC](#).

5.4 Artikels en bijdragen in tijdschriften en boeken

Berti S., Cigala a., Sharmahd N. (2019), **Early Childhood Education and Care Physical Environment and Child Development: State of the art and Reflections on Future Orientations and Methodologies**. *Educational Psychology Review*, May 2019

De Mets, J., Seghers, M., Vervaet, V. & Van Laere, K. (2019) **Warm, welkom en wederkerig. Naar een goede ouder-schoolsamenwerking**, *Welwijs*, 30(1), 28-31.

Sharmahd, N., Peeters, J. (2019) **Critical reflection, identity, interaction: Italian and Belgian experiences in building democracy through pedagogical documentation**. In Formashino, & Peeters, ed. *Understanding Pedagogic Documentation in Early Childhood Education* London, New York: Routledge.

Peeters, J. (2019) **Ce qui fait que les professionnel(le)s améliorent leur pratique pédagogique**. *Le Furet, Petite Enfance et diversité*. No. 92. Strasbourg, p.52-54

Van Laere, K., Van Houtte, M., & Vandenbroeck, M. (2019). Would it really matter? The democratic and caring deficit in 'parental involvement'. In U. Ward & B. Perry (Eds.), **Working with Parents and Families in Early Childhood Education**: Routledge.

Van Laere, K., Roets, G., & Vandenbroeck, M. (2019). The Controversy of Ravza's Pacifier: In Search of Embodied Care in Preschool Education. In R. Langford (Ed.), **Theorizing Feminist Ethics of Care in Early Childhood Practice: Possibilities and Dangers** (pp. 163-184). London: Bloomsbury.

Van Laere, K., Vandekerckhove, A., & Lambert, L. (2019). Hoe voorschoolse voorzieningen onderwijsongelijkheid helpen doorbreken. Inspiratie voor lokale besturen in het werken met

jonge kinderen en families in armoede. In J. Maes & F. Van Camp (Eds.), **(Om) armoede op school. Wegen voor een schoolbeleid.** (pp. 35-53). Uitgeverij Politeia: Brussel.

Vandenbroeck, M., Van Laere, K. & Peleman, B. (2019). Gelijke kansen: de kleuterschool als probleem of als oplossing? In VLOR (Eds), **Spots op Onderwijs**, Lannoo Campus: Leuven.

Vandenbroeck, M., Van Laere, K. & Peleman, B. (2019). **Hoe we koploper in voorschoolse voorzieningen worden**, Sampol, 5, 17-22.

5.5 Evenementen

KIDDOdag 2019: De eerste keer

KIDDOdag bracht ook dit jaar kinderbegeleiders en leidinggevendenden, ouders, studenten en docenten samen rond een thema dat hen prikkelt in het dagelijks werken met jonge kinderen. Dit jaar vond KIDDOdag plaats op 11 oktober in Gent. VBJK organiseerde dit samen met VCOK. Thema van de editie 2019 was 'De eerste keer'. Via lezingen, maar vooral heel veel doe-workshops konden 208 deelnemers zelf ervaren hoe baby's, peuters én begeleiders iets voor de allereerste keer beleven.

Strengthening integration within early childhood systems – why and how?

Op 2 april 2019 ging in het Brusselse stadhuis de internationale slotconferentie van INTESYS door: *Strengthening integration within early childhood systems – why and how?*

Op deze slotconferentie werd het INTESYS-project voorgesteld en meer specifiek de toolkit en de beleidsaanbevelingen (Europees en per pilotland). Er werd een boeiende keynote gegeven door Maria João Rodrigues (TBC – MEP, Rapporteur of the European Pillar of Social Rights). Daarnaast waren er twee paneldiscussies geleid door Jacki Davis:

- Panelgesprek met deelnemers aan de verschillende pilots over de belangrijkste lessen uit de pilots (vanuit VBJK nam Liesbeth Lambert hieraan deel);
- Panelgesprek met beleidsvertegenwoordigers over de beleidsaanbevelingen (met Geraldine Libreau, Policy Officer – Early Childhood Education and Care, Directorate General Education, Youth, Sport and Culture, European Commission; Katrien Verhegge, Head Governmental Agency Kind en Gezin, Belgium; Emanuela Rossini, Member of the Italian Parliament, Commission for Policy of the European Union (TBC); Stanko Baluh, Director of The Office for National Minorities of the Republic of Slovenia.

Voor de beleidsaanbevelingen, zie: <http://www.europe-kbf.eu/en/projects/early-childhood/intesys/policy-recommendations>.

Symposium Transitions: making schools ready for young children and families

Transities van thuis of van de kinderopvang naar de kleuterschool en van de kleuterschool naar de lagere school zijn telkens spannende momenten voor kinderen en ouders, zeker als ze in een maatschappelijk kwetsbare situatie leven. VBJK participeerde als partner aan het internationale Erasmus+ START project (*A good start for all: Sustaining TrAnsitions across the Early Years*) over de transitie tussen thuis/kinderopvang en kleuteronderwijs en kleuteronderwijs en lager onderwijs. Ter afsluiting van dit project organiseerden we een internationaal symposium op 26 april 2019 in het Departement Onderwijs. Een 80-tal internationale, Vlaamse en lokale beleidsmakers en pedagogische begeleiders namen deel op persoonlijke uitnodiging. Op deze

dag werden de vier pilootprojecten in Engeland, Slovenië, Italië en België (Aalst) voorgesteld. In lerende netwerken dachten ze na over hoe je voorzieningen voor jonge kinderen meer kindrijp kunt maken in plaats van de kinderen louter schoolrijp te maken. Op basis van hun successen werden Europese en Vlaamse beleidsaanbevelingen gepresenteerd. Een internationaal en Vlaams beleidspanel debatteerde hierover. In de namiddag konden pedagogisch begeleiders en andere geïnteresseerden deelnemen aan een verdiepende sessie over het begeleidingsproces van dergelijke pilots. De Vlaamse en buitenlandse partners gingen in kleine groepen met elkaar in dialoog over wat wel en niet werkt.

Studiebezoek Italiaanse delegatie van lokale besturen en voorschoolse voorzieningen

In het recente Europese START-project over het belang van warme en inclusieve transitie in het kleuteronderwijs, werkte VBJK heel goed samen met de Universiteit van Bologna en meer bepaald met Prof. Dr. Lucia Balduzzi en dr. Arianna Lazzari. Zij werken op hun beurt nauw samen met een regionaal netwerk van lokale besturen ten Noord-Oosten van Bologna. Zeventien vertegenwoordigers van verschillende lokale besturen (Argelato, Bentivoglio, Castello d'Argile, Castel Maggiore, Galliera, Pieve di Cento, San Giorgio of Piano, San Pietro in Casale, Budrio, Castenaso, Granarolo dell'Emilia, Malalbergo, Minerbio, Molinella) kwamen naar België om bij te leren over volgende aspecten:

- toegankelijkheid voor en na de deur in kinderopvang/kleuteronderwijs, sociale inclusie, buurtgerichte werking;
- het werken aan een warme en inclusieve overgang van thuis of de kinderopvang naar kleuteronderwijs in een gesplitst ECEC-systeem;
- hoe private voorzieningen en (nationale) staatsscholen beter te betrekken in een gezamenlijke missie en kwaliteitsverhaal van een lokaal bestuur.

De vertegenwoordigers waren directie en pedagogische begeleiders van kleuterscholen en kinderdagverblijven en leden van de administratie kinderopvang en kleuteronderwijs. VBJK heeft voor hen een driedaags studiebezoek georganiseerd in Brussel, Gent en Brugge van 25 tot en met 27 september 2019. In Gent en Brussel bezochten de participanten kinderdagverblijven en kleuterscholen en kregen uitleg van de lokale besturen en pedagogische begeleiders hoe men aan toegankelijkheid, transitie en Educare werkt. In Brugge bezochten de participanten het geïntegreerd kindcentrum de Tandem als innoverende praktijk in een gesplitst ECEC-systeem.

Bijdrages aan evenementen

Naast de organisatie van eigen evenementen, leverden de VBJK-medewerkers tal van bijdrages aan externe evenementen:

Boudry, C., Gastcollege voor studenten kleuteronderwijs en PJK: **Les projets de VBJK**. Le Furet, [Gent](#), 2 oktober 2019.

Boudry, C., Lezing en workshop: **Kindbeeld in je communicatie**. Cultuurdag Publiek, Focus op families: een studiedag over familievriendelijkheid, [Gent](#), 7 oktober 2019

Boudry, C., Lezing: **Zorgeloos naar de kleuterschool**. Expoo-congres 2019, [Brussel](#), 6 december 2019.

Bulckaert, W. Debatmoderator: **Vaders!** Arne Van Schoors, Interteam VCOK, [Gent](#), 5 september 2019

Hulpia, H. **Voorzieningen voor jonge kinderen en bibliotheken – samen zorgen voor kinderen, gezinnen en de samenleving.** Boekstart-inspiratiedag, [Roesselare](#), 21 februari 2019.

Hulpia, H. **Pre-conference workshop on the European Quality Framework. A European view on ECEC and quality.** [Leiden](#), 17 juni 2019. Samen met: Anke van Keulen (MUTANT), Josette Hoex (NJI), Ana del Barrio Saiz (Ana del Barrio Training & Consulting).

Hulpia, H. Panel discussion: **Nurturing integration in early childhood systems – unpacking roadmaps.** ISSA Conference, [Leiden](#), 18-19 June 2019. Met als moderator: Mihaela Ionescu en co-panellleden: Jerneja Jager (Director, Step by Step Center for Quality in Education, Slovenia), Claudia Mandrile (Program Coordinator Birth to Six Programme, Compagnia di San Paolo, Italy) & Prof. Frank Oberklaid (Director, Center for Community Child Health at The Royal Children's Hospital, Australia).

Hulpia, H. Self-organized Symposium: **VALUE diversity in care and education.** EECERA, [Thessaloniki](#), 20-23 augustus 2019. Samen met: Bente Jensen (Aarhus University, The Danish School of Education) & Kaat Verhaeghe (Erasmus Hogeschool Brussel). Moderator: Jan Peeters.

Hulpia, H. **Integrated working in the ECEC context: Local examples from different countries.** ICEC Conference, Reducing access barriers in ECEC: International perspectives on local governance, [Berlin](#), 22-23 October 2019.

Hulpia, H. **Geïntegreerd werken ontrafeld.** KOALA inspiratiedag, Kind en Gezin. [Brussel](#), 7 november 2019.

Hulpia, H., Lambert, L., DeCorte, J. **Geïntegreerd werken, make it work. Een salon over inzichten uit onderzoek en praktijken in binnen- en buitenland.** EXPOO studiedag, [Brussel](#), 6 december 2019.

Hulpia, H. **Integrated working and the crucial role of ECEC. Insights from practice and research.** Internal seminar on Early Childhood Education and Care: Social inclusion through quality and inclusive Early Childhood Education and Care: What can the EU Funds do? European Commission DG Regio, [Brussels](#), 11 December 2019.

Lambert, L. & Karamani, F. Gastles Ugent masterstudenten pedagogie. **Be-REYN: Romani Early Years network.** [Gent](#), 20 maart 2019.

Lambert, L. Panel discussion: **What have we learnt from INTESYS? INTESYS conference 'Strengthening integration within early childhood systems- why and how?'** 2 April 2019.

Lambert, L. **BE-REYN in Belgium (FL): which experiences, success and critical points? Study Visit from The Netherlands: Inclusion of children and families with vulnerable background in ECEC services and schools, with specific attention to the ones with Roma origins: the experience of Ghent and Flanders,** [Gent](#), 24 mei 2019.

Lambert, L. & Travers, N. **Integrating accessible services for all families with children in Belgium. Seminar 'Co-creating Integrated Family Services and NGO Activities for Families and Children',** [Helsinki](#), 9 oktober 2019.

Lambert, L. **Integrated working in ECEC. Making it work: insights from practice and research.** ISOTIS Conference Equality & Inclusion, 28-29 November 2019.

Lambert, L., Hulpia, H., DeCorte, J. **Geïntegreerd werken, make it work. Een salon over inzichten uit onderzoek en praktijken in binnen- en buitenland.** EXPOO studiedag, [Brussel](#), 6 december 2019.

Peeters, J. Lezing **Vers une nouvelle formation initiale pour les professionnels (0-3) en Europe.** ONE, [Brussel](#), 24 januari 2019.

Peeters, J. **Kick-Off nieuw ondersteuningslandschap Kinderopvang: De kracht van een 'competent systeem': of wat maakt dat begeleid(st)ers gaan investeren in kwaliteit?**, conferentie K&G, [Brussel](#), 1 maart 2019.

Peeters, J. **Keynote: Early Childhood Education and Care: Pathways to develop/strengthen the pri-primary workforce in LMIC's.** Series of presentations on SDG's & the Global South of the Ghent University, [Ghent](#), 28 March 2019.

Peeters, J. Deelname expertenpanel: **Symposium 'Vader hoort er ook bij'**, De Sloep, [Gent](#), 25 april 2019.

Peeters, J. Presentatie voor directie OCMW Gent: **Belang van inclusieve kinderopvang.** [Gent](#), 16 mei 2019.

Peeters, J. Keynote: **A European Perspective: Pathways to Professionalism in Early Childhood Education and Care** at the International ERASMUS+ Teaching & Staff Week. Quality in Early Childhood Education. [Salzburg](#), 22-25 May 2019.

Peeters, J. **Self-organized symposium on ISSA international conference 2019 Leiden: An Analysis of the Quality of ECEC services in Georgia, Serbia and Ukraine**, with Olha Dolinina. Ana Janelidze, Jan Peeters, Hester Hulpia and Tanja Rankovic, [Leiden](#), 19 June 2019.

Peeters, J. **Self-organized symposium on ISSA conference 2019 Leiden: A Workforce Technical Guidance Instrument for ECEC in LMIC's.** Marilou Hyson, Jan Peeters & Ayça Alayali, [Leiden](#), 18 June 2019.

Peeters, J. Keynote: **Recruiting workers: Increasing the attractiveness of ECEC jobs and improving entry pathways.** At the OECD-BMFSFJ 'Investing in the Educator Workforce conference', [Berlin](#), 14 June 2019.

Peeters, J. Keynote: **Measuring the outcomes of young children or analysing the effectiveness of the ECEC systems, what counts the most?** At the ECEERA 'Early Years: Making it Count Conference', [Thessaloniki](#), 21 August 2019.

Peeters, J. Presentation: **Recent developments in European and International policy making on professionalization and Gender balance in ECEC**, ECEERA 'Early Years: Making it Count' Pre-Conference, [Thessaloniki](#), 20 August. 2019.

Peeters, J. Keynote: **Professionalization of Childcare Assistance in ECEC: Pathways towards Qualification.** 3rd meeting of the ECEC Working Group (2018-2020), [Brussels](#), 25 September 2019.

Peeters, J. Keynote: **The importance of physical, linguistic, cognitive and socio-emotional development in ECEC**. Save the Children International Conference: Empowering Early Childhood Care, development and education, [Kosovo](#) (Pristina), 14 November 2019.

Peeters, J. Keynote: **Participatory Continuous Professional Development in a Competent ECEC System**. National Centre for Skoleforskning (NCS) at Aarhus University, [Copenhagen](#), 5 December 2019.

Peeters, J. **Participation at the European Commission's Science and Knowledge Service LifECOMP Experts workshop**, [Sevilla](#), 7-8 March 2019.

Peeters, J. **Participation at the closed expert meeting of Eurochild on Early Childhood Development**. [Brussels](#), 9 May 2019.

Sharmahd, N., **Pedagogical Documentation: Italian experiences**. Training georganiseerd door FILE ASBL (Fédération des Initiatives Locales pour l'Enfance), [Chastre](#) (BE), 20 mei 2019.

Sharmahd, N., **Inclusion in ECEC through Pedagogical Documentation**. Training georganiseerd door ONE (Office de la Naissance et de l'Enfance), [Brussel](#), 11 oktober 2019.

Van der Mespel, S., Self-organized Symposium: **VALUE diversity in care and education**. ISSA, [Leiden](#), 17-19 juni 2019. Samen met: Sabine Van Houte (Karel de Grote Hogeschool), Jerneja Jager (Educational Research Institute, Slovenia).

Van Laere, K., **Zorgeloos naar de kleuterschool?** Openingsreferaat Dag van de peuter. Pedic, [Gent](#), Sint-Baafshuis, 17 januari 2019.

Van Laere, K., **Samen zorg dragen voor een warme instap in de kleuterklas**, Presentatie Project wegwijzer Herentals (agentschap integratie en inburgering), 24 januari 2019.

Van Laere, K., **Betrokken door het raam piepen**, Lezing Gold studiedag Ugent (Elizabeth De Schauwer), [Brussel](#), 21 maart 2019.

Van Laere, K., **Qu'entendre par l'educare? Son importance à l'école maternelle**, Lezing Intesys studiedag KBS, [Brussel](#), 26 maart 2019.

Van Laere, K. & Sinia, T. **Hoe vroeger, hoe beter? Het belang van kwaliteitsvol kleuteronderwijs onder de loep**. Lezing directie [Oostende](#) (PEDIC), 27 maart 2019.

Van Laere, K. **Zorg en leren voor de jongste kleuters in het kleuteronderwijs**. Ugent, Departement sociaal Werk en sociale pedagogiek, Gastcollege Pedagogiek van Voorschoolse Voorzieningen, [Gent](#), 4 april 2019.

Van Laere, K. **Samen zorg dragen voor een warme transitie naar de kleuterklas**. Gastcollege PJK Karel de Grote-Hogeschool, 13 mei 2019.

Van Laere, K. **Voorstelling VBJK voor bezoekers van Mainz**, [Gent](#), 14 mei 2019.

Van Laere, K. & De Mets, J. **Ouder-schoolsamenwerking in de kleuterschool**, SMART dagen Arteveldehogeschool, [Gent](#), 28 mei 2019.

Van Laere, K. & Trikić, Z., **Lowering the compulsory school age: means to what?**, ISSA conferentie, [Leiden](#), 19 juni 2019.

Van Laere, K. & De Wit, B. **Zorgeloos naar de kleuterschool. Samen werk maken van een warme overgang**, Kleutergewijs conferentie, 30 augustus 2019.

Van Laere, K. **Rijk Partnerschap met Ouders**, twee workshops studiedag brugfiguren, [Oostende](#), 2 oktober 2019.

Van Laere, K. **Zorgeloos naar de kleuterschool?** Lezing KIDDO Dag, [Gent](#), 11 oktober 2019.

Van Laere, K., **Van transitie naar educare**. Erasmushogeschool, Gastcollege voor studenten kleuteronderwijs en PJK, [Brussel](#), 14 oktober 2019.

Vandenbroeck, M., Van Laere, K. & Peleman, B., **Gelijke kansen: de kleuterschool als probleem of als oplossing?** VLOR Startdag 2019, Spots op onderwijs, 18 september 2019.

Vervaeke, V., **Panelgesprek: mama, papa en hun allereerste keer**. KIDDOdag 2019, Congrescentrum Het Pand, [Gent](#), 11 oktober 2019.

6 Mensen

6.1 Team

Het VBJK-team telt momenteel elf vaste medewerkers (in totaal 7,4 fte):

- **Sandra Van der Mespel** staat in voor de dagelijkse leiding. Daarnaast is ze actief betrokken bij projecten over professionalisering en samenwerking tussen professionals.
- **Fran Devos** nam begin 2020 de fakkel over van Joske Buyle. Na jaren dienst in VBJK, ging Joske in pensioen. Sindsdien leidt Fran als financieel verantwoordelijke het financiële reilen en zeilen van VBJK in goede banen. Ze ondersteunt de projectmedewerkers in het financieel en administratief management van de projecten.
- **Mike De Cloedt** is de duizendpoot in de organisatie. Hij onderhoudt de website, verzorgt logistiek en inschrijvingen van allerhande evenementen, houdt het documentatiecentrum up-to-date, redt ons bij IT-problemen, leest teksten na, vertaalt, verzorgt grafische ontwerpen en de lay-out van documenten ...
- **Wouter Bulckaert** staat als communicatieverantwoordelijke in voor de bekendmaking van het VBJK-werk via de website en sociale media. Hij onderhoudt contacten met de pers en is de *go-between* wanneer we standpunten of resultaten van onderzoeks- en innovatieprojecten onder de aandacht willen brengen. Daarnaast leidt hij als hoofdredacteur het pedagogisch vakblad KIDDO in goede banen.
- **Caroline Boudry** is als procesbegeleider gespecialiseerd in kwaliteitsvolle interacties met jonge kinderen, inclusief werken, samenwerking met ouders, buurtgericht werken, artistiek werken met kinderen en pedagogisch documenteren. Daarnaast is zij met de Okiddo-rubriek een vaste waarde in KIDDO.
- **Hester Hulpia** is als onderzoeker gespecialiseerd in leiderschap in scholen en geïntegreerd werken in voorzieningen voor jonge kinderen. Daarnaast werkte zij als onderzoeker mee aan het MeMoQ-project. Momenteel is betrokken bij het Pro-M-project naar vroege meertaligheid bij jonge kinderen.
- **Liesbeth Lambert** is de trekker van het Be-REYN-netwerk. Door in te zetten op samenwerking met tal van actoren, ijvert ze voor de inclusie van Romafamilies en woonwagenbewoners. Daarnaast is ze gespecialiseerd in geïntegreerd werken in voorzieningen voor jonge kinderen.
- **Brecht Peleman** werkt momenteel aan een doctoraatsonderzoek naar vroege meertaligheid bij jonge kinderen. Hij onderzoekt hoe ouders en professionals kijken naar meertalige taalontwikkeling en hoe professionals ouders beter kunnen ondersteunen.
- **Nima Sharmahd** is als onderzoeker gespecialiseerd in pedagogisch documenteren, professionalisering en inclusief werken. Als specialist in het begeleiden van teamreflectie, geeft Nima trainingen in binnen en buitenland over pedagogisch documenteren en de Wanda-methode. Naast haar functie bij VBJK, werkt Nima als gastprofessor aan de Universiteit van Parma (Departement Psychologie) en geeft ze regelmatig gastcolleges in de Universiteit van Luik

(Département Éducation et Formation) en de Universiteit van Firenze (Department of Education).

- **Katrien Van Laere** is als onderzoeker en procesbegeleider gespecialiseerd in ouderbetrokkenheid, inclusieve transitie van thuis/kinderopvang naar de kleuterschool en een educare-benadering in voorschoolse voorzieningen.
- **Veerle Vervaet** is als procesbegeleider gespecialiseerd in inclusief werken en toegankelijkheid. Ze werkt(e) mee aan tal van projecten gericht op het bevorderen van de toegankelijkheid van voorzieningen voor gezinnen in armoede, gezinnen met een migratie-achtergrond en kinderen met een specifieke zorgbehoefte.

Naast het team van vaste medewerkers, kunnen we in verschillende projecten beroep doen op de expertise van twee 'anciens'.

- **Chris De Kimpe** zet als vrijwillige medewerker haar schouders mee onder projecten over inclusief werken en teamreflectie.
- **Jan Peeters** blijft het werk van VBJK mee op de kaart zetten door zijn doorheen de jaren opgebouwde expertise te delen via lezingen en workshops op tal van internationale conferenties en evenementen.

6.2 Raad van Bestuur

De **Raad van Bestuur** volgt de vzw in al zijn aspecten op, neemt de nodige beslissingen op vlak van het financiële en personeelsbeleid van de organisatie en ondersteunt de coördinator in de dagelijkse leiding en management van de vzw. De Raad van Bestuur vergaderde in 2019 vier keer.

De leden van de Raad van Bestuur hebben kennis en expertise in het werkveld waarin VBJK actief is en/of expertise in personeelsbeleid, financieel management of besturen van organisaties.

Volgende personen waren in 2019 lid van de Raad van Bestuur:

- Voorzitter: Michel Vandenbroeck, vakgroepvoorzitter Vakgroep Sociale Agogiek, Universiteit Gent
- Remi Baekelmans, expert
- Samira Castermans, coördinator De Sloep
- Barbara Devos, stafmedewerker Vlaams Welzijnsverbond
- Lien Libin, stafmedewerker VVSG
- Jochen Devlieghere, onderzoeker Vakgroep Sociale Agogiek, Universiteit Gent
- Wendy De Weyer, opleidingscoördinator PJK Arteveldehogeschool
- Tineke Schiettecat, lector vakgroep Orthopedagogiek Hogeschool Gent
- Wim Van Esch, coördinator Federatie Kinderopvang, Unizo

De **Algemene Vergadering** stippelt het algemeen beleid uit en vormt een 'reflectiekamer' die mee nadenkt over maatschappelijke evoluties en hoe deze zich dienen te vertalen in de strategische plannen van VBJK.

Momenteel bestaat de Algemene Vergadering uit 29 leden die het werkveld van VBJK vertegenwoordigen en twee waarnemers vanuit Kind en Gezin:

- Michel Vandenbroeck, Universiteit Gent, Vakgroep Sociale Agogiek
- Heide-Marie Piette, Kinderopvang De Duizendpoot vzw
- Mady Van Herreweghe, Landelijke Kinderopvang

- Danny Verdonck, Stad Gent, Dienst Kinderopvang
- Mia Brumagne, Landelijke Kinderopvang
- Barbara De Vos, Vlaams Welzijnsverbond
- Wim Vanesch, Federatie Kinderopvang
- Lien Libin, VVSG
- Remi Baekelmans, expert
- Anick Foret, DVO Oudenaarde
- Marina De Greef, kinderdagverblijven KULeuven
- Geert De Raedemaeker, Erasmushogeschool
- Lien Werbrouck, Karel de Grote-Hogeschool
- Heidi Piette, voormalige organisator zelfstandig KO
- Mieke Coulebier, Unieko
- Lutgard Vrints, Gezinsbond
- Sangmitra Bhutani, Minderhedenforum
- Ilse Baeck, OCMW Dilbeek
- Soraya Fret, Katholiek Onderwijs
- Griet Vandenabeele, De Vlieger, basisschool
- Anne Lambrechts, Elmer
- Ann De Smul, VSPW Gent
- Chris De Bruyne, VCOK
- Samira Castermans, De Sloep
- Jan Peeters, expert
- Wendy De Weyer, Arteveldehogeschool
- Tineke Schiettecat, Hogeschool Gent, lector vakgroep Orthopedagogiek
- Jochen Devlieghere, Universiteit Gent, Vakgroep Sociale Agogiek
- Dragana Avramov, expert
- Katleen Govaert, waarnemer Kind en Gezin
- Christine Faure, plaatsvervangend waarnemer Kind en Gezin

Vernieuwing in de
Basisvoorzieningen
voor Jonge Kinderen
Centre for Innovation
in the Early Years
Centre d'Innovation de
la Petite Enfance

a Raas Van Gaverestraat 67A
9000 Gent, Belgium/Belgique
t +32 (0)9 232 47 35
f +32 (0)9 232 47 50
e info@vbjk.be **w** www.vbjk.be

